

Landsmøte på Ringebu
folkehøgskule

SIDE 8

Øyvind Brandt ny leder
i Norsk Folkehøgskolelag

SIDE 10

FOLKEHØGSKOLEN

#3 – 2011 – ÅRGANG 107

Folkehøgskolen; en taus samfunnsaktør?

Morten Eriksen og Andrew Kroglund etterlyser folkehøgskolen som samfunnspolitisk kraft. SIDE 24

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Redaktører:
Øyvind Krabberød
ok@folkehogskole.no
mob. 986 27 439
Marte Fougner Hjort
marte@folkehogskole.no
mob. 928 26 021

Send ros og ris til:
redaktor@folkehogskole.no

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før
utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september
og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: Skin Designstudio
Produksjon/trykk: Østfold trykkeri
Papir: Amber Graphic
Forsideillustrasjon: Skin Designstudio

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 4743 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 8101.34.46466

nf@folkehogskole.no
www.folkehogskolene.net/nf
www.frilyntfolkehogskole.no

Leder: Øyvind Brandt
Falkestien 12, 3179 Åsgårdstrand
oyvind.brandt@folkehogskole.no
Tlf: 900 77 694

Nestleder: Erika Alnæs
Hardanger folkehøgskule
5781 Lofthus

Styremedlem: Elin Evenrud
Buskerud folkehøgskole
3322 Darbu

Styremedlem: Britt Soot
Follo folkehøgskole
1540 Vestby

Styremedlem: Tore Haltli
Sund folkehøgskole
7670 Inderøy

1. varamedlem: Haldis Brubæk
Romerike folkehøgskole
2050 Jessheim

Daglig leder: Knut Simble
knut@folkehogskole.no
Tlf.: 69 14 44 63
97 42 89 79

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 1609.13.12135
if@folkehogskole.no

Daglig leder: Dorte Birch
dorte@folkehogskole.no
Tlf: 913 52 372

Bra jobba – leder	3
Portrettet – Ruth Velsvik	4
Landsmøte på Ringebu	8
Debatt: Baklengs inn i fremtiden	14
Pedagogiske inspirasjonskilder	18
Pedagogisk metode	20
Skråblikk. Minnen	23
Samfunnsengasjement i Folkehøgskolen	24
ICCS-Studien	27
Kunst – Nobels Fredssenter: Transit	28
Landet rundt	29
Follo FHS på tur til Sri Lanka	30
Sofieprisen	32
Vonheimstevnet 2011, Strek og striper	34
Notert	35
Bøker	36
Gruntvig-seminar	41
IU-siden	42
IF-siden	43
PUF. Nå i hvitøyet – Tekstilfag i folkehøgskolen	44
NF-siden	46
Baksiden – Erlaug Benjaminsen	44

Bra jobba!

Når dette leses er enda et intenst og mangesidig folkehøgskoleår over. Lærerne over det ganske land nyter sin godt fortjente ferie og avspasering. Den lange pausen må nok til, for å få påfyll til høstens nye kull. For det er jo unektelig spesielt, det å ta del i en gjeng ungdommers liv og drømmer i ti måneder for så, mest sannsynlig, aldri å se dem igjen.

For en stund siden hadde Aftenposten en artikkelserie i A-magasinet som handlet om den ene som kan gjøre en forskjell i et menneskes liv. Læreren som så bak maska til bråkmakeren, håndballtreneren som så et misbrukt barn, fostermoren som plutselig var der, på rett sted til rett tid.

Selv liker jeg å tro at jeg var (en av forhåpentligvis mange) den ene for en liten gutt på ett og et halvt år, da jeg jobbet i barnehage for mange år siden. Det å se en liten fyr gå fra å være innadvendt og redd til å bli glad og åpen (i hvert fall i barnehagen), er noe jeg aldri kommer til å glemme.

Tenk å få lov å være med å påvirke et ungt sinn, sånn som for eksempel dere folkehøgskolelærere kan. For en mulighet, og for et ansvar, når man begynner å tenke på det. Vi i redaksjonen ser året rundt hvor mye godt arbeid som gjøres rundt på de mange folkehøgskolene, hvor mange av dere som jobber mye og mer enn mye. Som opptrer både som psykologer, sosialarbeidere, samtalepartnere, reiseledere og vaktmestere. En vanlig dødelig kunne blitt stresset av mindre.

Stress var noe Fana-lærer Ruth Velsvik fikk føle på kroppen da hun og psykologiklassen hennes ble sittende fast i Japan i vår, på grunn av de kraftige jordskjelvene. Hun fikk virkelig satt ut i livet mye av det hun underviser i resten av året. Ruth har satt sammen en sjekkliste for andre folkehøgskole-lærere som skal på tur, i tilfelle de skulle havne opp i en liknende situasjon som det hun og klassen hennes gjorde, den finner du på side 7. Print den ut og sett opp på tavla!

God lesning, og riktig god sommer!

MARTE FOUGNER HJORT

Tillit

Mange av oss har kjøpt en brukt bil en eller annen gang. Kjenner du igjen følelsen av kanskje å ha blitt lurt av en selger?

Tillit er en grunnleggende og helt avgjørende demokratisk størrelse – som antagelig springer ut av noe dypt menneskelig.

Men tillit er ikke noe som bare ER. Det er noe man gjør seg fortjent til. Det hevder vi i hvert fall av og til overfor hverandre – og overfor elevene. En må vise tillit for å få tillit. Eller omvendt, vises en tillit, er en tilbøyelig til å vise tillit tilbake.

Tillit er altså noe tosidig, og noe som innebærer en risiko – risiko for å bli lurt. Og det er ingen god følelse. En strategi mot å bli lurt er å mistro den andre – altså ha eller vise mistillit. Hvis det blir dominerende holdning, blir man fort stående nokså alene. Man får aldri kjøpt bilen. På et eller annet tids-punkt må man ta sjansen, ha mot til å ta risikoen på den andre.

Denne gjensidigheten må også prege forholdet mellom partene i arbeidslivet. Når man inngår avtaler er det i en tro og i tillit til at disse er til det beste for partene og virksomheten. Akkurat nå har vi en utfordring med å få på plass en ny særavtale i folkehøgskolen. Det er mitt håp at denne prosessen ikke fører til større avstand – og misstillit – mellom rektor og lærere, NF og HSH. Det vil ikke folkehøgskolen være tjent med, verken på kort eller lenger sikt. Her har vi en jobb å gjøre.

Den jobben har jeg fått landsmøtets tillit til å være med på. Det er en ære. Og det er med ydmykhet at jeg nå tiltrer som Lars Sigves etterfølger. Og det skjer i tillit til at alle vi medlemmer i NF til sammen besitter en kompetanse om, og en vilje til sammen å arbeide for folkehøgskolens beste.

ØYVIND BRANDT, LEDER I NORSK
FOLKEHØSKOLELAG

Japanisk dramatikk

Ruth Velsvik elsker Japan, og gledet seg til å vise elevene sine landet. Så rammet både jordskjelv og tsunami Japan, og skoleturen ble ganske annerledes både for Fana-læreren og elevene hennes.

TEKST: MARTE FOUGNER HJORT, FOTO: KNUT INGE JOHNSEN

Ruth Velsvik (34) er høy, med langt lyst hår i en tjukk flette, og har et intenst blått blikk. Det er ikke vanskelig å tro henne når hun sier at hun kan gå litt vel mye opp i jobben sin.

I mars fikk hun en stor utfordring, som lærer og som medmenneske. Da fikk hun og psykologiklassen hennes jordskjelvene og tsunamien i Japan litt vel nært på kroppen. Dette kommer vi tilbake til.

Ruth har vært psykologilærer på Fana folkehøgskule siden 2008, og sier hun synes det er veldig fint å få jobbe både med faget sitt og med folk. Som tidligere folkehøgskoleelev visste Ruth delvis hva hun gikk til da hun begynte på Fana. Selv gikk hun på Nordfjord, og hadde det «utrulig kjekt» der, som hun sier.

Ensomt

I 2008 satt Ruth Velsvik ensom på et kontor og analyserte data i sin daværende jobb. Samme dag som fristen gikk ut søkte hun på jobben som psykologilærer på Fana, og fikk den.

– Jeg ble veldig glad da jeg fikk den, for jeg ville gjerne jobbe på en folkehøgskole, sier den engasjerte sunnmøringen.

Hun har hovedfag i psykologi og har blant annet jobbet i psykiatrien. Noe som skulle gi henne en god ballast for å undervise i faget sitt.

– Du var fersk både i lærer- og folkehøgskolesammenheng da du begynte på Fana, hva liker du best med å være folkehøgskolelærer?

– For det første er det veldig kjekt å jobbe med folk, dessuten har mange av elevene høy egenmotivasjon for å gå på skolen. I undervisninga mi fokuserer jeg mye på normalpsykologi og livskvalitet. Det kan bli et veldig personlig fag for de som vil det, sier Ruth.

Hun forklarer videre at hun prøver å gjøre noe annet enn det elevene eventuelt møter på universitetet, om de vil studere faget videre.

– For eksempel har vi jobbet mye med søvn dette året, forteller hun, og fortsetter:

– Vi har så mange teknologiske fristelser i samfunnet som forstyrrer søvnen vår. Jeg har holdt forelesninger om søvn, og så har elevene fylt ut søvndagbøker og intervjuet hverandre om temaet.

– Det er et stort fag, hvordan plukker du ut de ulike temaene?

– Elevene er jo interessert i ulike ting og har med seg veldig forskjellig bagasje når de kommer hit, og leter kanskje etter informasjon som berører deres egne liv, sier Ruth.

Utfordring

Og nettopp denne ulikheten i elevgruppa ble både en utfordring og en styrke da klassen til Ruth dro til Tokyo, og deretter videre til Kyoto, 6. mars. Ruth jobbet en periode som modell i det store og sammensatte landet, og ble veldig glad i både menneskene og kulturen. 6. mars dro hun, en lærerkollega og 19 forventningsfulle elever med fly fra Oslo til Tokyo, og hadde ingen anelse om hva de kom til å havne midt oppe i.

– Alle gledet seg veldig. Mange hadde søkt linja fordi de visste at vi skulle til Japan. Og vi forberedte oss godt, sier Ruth og stopper opp. Det gjør hun ofte, tar tenkepauser, før hun kommer med velformulerte og gjennomtenkte svar. Hun fortsetter:

– Vi hadde tre fine dager før jordskjelvet og tsunamien satte i gang. Og det var en gavepakke å bli guidet rundt i byen av en som virkelig kjenner den. Japanerne kan være sjenerte og vanskelig å få kontakt med, men når man først har fått det, vet de ikke hva godt de skal gjøre for deg, forteller Ruth.

Nå tar hun en pause igjen, selv om det har gått noen måneder er det tydelig at hun fortsatt er preget av det som skjedde på turen.

– Kvelden før jordskjelvet hadde vi en hyggelig middag sammen med noen av japanerne vi hadde blitt kjent med. Og dagen etter ble en av elevene syke, så jeg ble med ham til legen. Kollegaen min Olaug tok med seg resten av elevene til Hiroshima.

Da jeg og den syke eleven kom tilbake fra legen gikk jeg på hotellrommet og sovnet. Jeg våknet en stund seinere og så at jeg ikke hadde mobildekning. Da hadde jo jordskjelvene begynt, men jeg fikk jo ingen tekstmeldinger fra venner og familie i Norge, mobilnettet var kaputt. Litt seinere ble jeg vekket av en hotellansatt som fortalte meg hva som hadde skjedd. Da ble jeg plutselig veldig våken, sier Ruth.

– Hva var det første du tenkte da du fikk beskjeden?

– Jeg ble redd, men jeg tenkte også veldig rasjonelt, og ble rolig. Jeg prøvde å ringe Olaug, men kom ikke gjennom. Jeg visste at de skulle komme med toget fra Hiroshima, men det gjorde de ikke. Jeg husker også jeg tenkte at det er store jordskjelv i Japan ca. hvert sekstiende år, og nå var det «riktig» tidspunkt for et skjelv. Samtidig visste jeg at landet er godt sikret mot jordskjelv.

Glad for gode forberedelser

Ruth tar en pause igjen. Hun forteller at det var en lang og nervepirrende dag, før hun omsider fikk sms-er fra noen av elevene som kunne fortelle at de var ok. Etter hvert fikk hun også en telefon fra rektoren på Fana, Dagfinn Eggen. Han hadde klart å komme i kontakt med Olaug, som kunne fortelle at alle elevene hadde det bra.

– Jeg er veldig, veldig glad for at vi på forhånd hadde laget et infoskriv til elevene, som blant annet dreide seg om hva man gjør hvis det oppstår kriser når man er på tur. Jeg hadde jo ikke trodd vi faktisk kom til å få bruk for den informasjonen, sier hun.

Hun forteller at hun også fikk veldig god bruk for pc-en sin, og anbefaler alle lærere som skal på tur, å ha med seg pc.

– Jeg hadde god kontakt med UD hele veien, og sendte dem navnene på elevene, etter hvert som de dukket opp, sier Ruth.

– Hva var det som gjorde sterkest inntrykk i løpet av turen?

Ruth tar en tenkepause igjen, før hun tar sats:

– Det var at ikke alle elevene forsto alvoret i situasjonen. De reagerte veldig forskjellig. Noen ble redde, mens andre ville bare fortsette med programmet vi hadde lagt for turen. I tillegg gjorde det inntrykk at japanerne virkelig setter seg selv til side til fordel for fellesskapet, jeg er utrolig takknemlig for all den hjelpen og støtten vi fikk. Det håper jeg elevene lærte noe av.

Roser rektor

Ruth, Olaug og elevene kom seg ikke hjem med en gang, og måtte prøve å leve så normalt de kunne, mens de ventet på å kunne dra hjem. De fikk fortalt venner og kjente at de hadde det bra, blant annet gjennom Facebook. I tillegg hadde de løpende kontakt med UD, som fortalte at mange bekymrede foreldre ringte dem, mye.

– UD fortalte at gruppen fra Fana hadde generert mye trafikk ja, smiler Ruth.

Hun kan heller ikke få rost rektor Dagfinn nok.

– Vi hadde hele tiden nær og god kontakt med ham, og jeg følte vi var et team, Dagfinn, Olaug og jeg. Det var veldig betryggende å vite at han satt hjemme i Norge og tok seg av både presse og bekymra foreldre. Han og skolen tok på seg ansvaret for oss, og brukte faktisk 400 000 på å få oss hjem, sier hun.

Som normalt

– Dagliglivet i Kyoto gikk mer eller mindre som normalt. Men etter hvert var det den radioaktive strålingen som fikk mest fokus, også i japansk presse. I det hele tatt var det et langt mer nedtonet nyhetsbilde i Japan enn i Norge og resten av verden. Det var et mye større informasjonsfokus i Japan, mens vesten var mest opptatt av å grave frem de triste historiene, mener Ruth.

– Hvordan reagerte du selv da dere kom hjem?

Igjen blir Ruth stille før hun svarer.

– Både jeg og elevene fikk noen fridager da vi kom hjem. Det trengte vi, for mange dager med lite søvn tok veldig på.

Mindfulness

Selv om Ruth trives godt som folkehøgskolelærer, vil hun også en gang i fremtiden gjerne jobbe med mer faglig fordypning. Som lærer på en folkehøgskole må man spre seg sånn, og man har så mange forskjellige roller, selv om det er akkurat det som er morsomt, synes Ruth. Hun har holdt noen kurs og foredrag gjennom NF blant annet, og det er noe hun kunne tenke seg å gjøre mer av. Da snakker hun gjerne om kjernefeltet sitt, positiv psykologi, eller mindfulness, som det heter så moderne i dag.

– For meg er det det samme om man kaller det å finne ro i hverdagen mindfulness eller noe annet, poenget er at det ikke er noe nytt eller hokus pokus. Det handler rett og slett om å finne teknikker til å takle hverdagstress og vanlige utfordringer. Til å få ut det beste i alle mennesker, også seg selv. Noen driver med bønn eller meditasjon, og her i Norge går vi i fjellet. Dette er ulike måter å koble av på. Akkurat nå får mindfulness fokus i media, men mennesker har til alle tider hatt behov for et mentalt friminutt, tror Ruth Velsvik.

Her er Ruths råd ved eventuell krise på skoletur:

TILTAK UNDERVEIS VED KRISE

- Rett første kontakt til institusjoner som kan formidle info videre: UD, skole, ambassaden i landet du oppholder deg i, samt til én formidler i nærmeste familie.
- Lag skriftlige innsjekk- og utsjekksrutiner for elevene slik at du vet hvor de er til enhver tid.
- Ei felles beskjedbok/møtereferatbok for reiseledere som blir mer og mer surrete etter lite søvn og informasjonsoverload, var god å ha.
- Under selve krisen: Ledelse gjennom nøktern informasjon, informasjonsbehovet kan være stort.
- Tenk ledelse på tre plan: gi omsorg, motiver for det som skal komme, gi informasjon.
- Lån ut telefon så elever får ringe hjem. God og hyppig dialog mellom rektor og gruppeleder på reise. Ikke spar på tellerskritt i en slik anledning!
- Det var nyttig for lærerne å slippe å måtte forholde seg til alle foreldrene. Så flott at skolen tok seg av foreldrekontakt. Det ble nok å gjøre der vi var.
- Reis ALLTID to kolleger. (Vet mange skoler har ansatte som drar alene, og tenker med gru på hvordan det hadde vært for oss.) Avlastning i krisesituasjoner som varer over tid er viktig. To utfyller hverandre.
- Vit at forsikringsbyrå dekker hjemreise så sant UD anbefaler det. Hvis ikke må reisen betales av skolen / enkelteleven.
- Bruk facebook! Facebook hadde en uventet positiv funksjon: Alle i følget ble oppfordret til å legge ut statusoppdateringer om situasjonen vår i Japan. Ingen rekker snakke med alle hjemme på telefon, og informasjonsbehovet til berørte og pårørende kan være stort. Familien og venner var svært takknemlig for all informasjon som ble lagt ut på nett.
- Majoriteten i elevgruppen ønsket i dette tilfellet å bli skjermet fra media. Respekter det. Man blir ekstra hudløs i en krisesituasjon. Vi trakk tilbake ankomsttidspunkt på nett da ikke alle ønsker å la seg intervju av pressekorps på flyplassen.

VALGTE NY LEDER

Landsmøte på Ringeby

De 50 deltakerne på Landsmøtet i Norsk Folkehøgskolelag valgte Øyvind Brandt som ny leder i organisasjonen. Lars Sigve Meling ga seg etter seks år i den sentrale posisjonen.

PÅ LANDSMØTE: MARTE FOUGNER HJORT OG ØYVIND KRABBERØD

I sin avskjedstale spurte Meling retorisk om folkehøgskolen i Norge er i ferd med å bli en skole for de flinke – en eliteskole.

– Noen skoler har saftige opptakskrav, må være norsk mester, må vise et visst faglig nivå – ønsker vi dette, spurte han.

Han understreket at fagutdanningen i skoleslaget aldri må bli hovedområdet. NF-lederen var også bekymret for at fag- og opplevelsesfokus gikk på bekostning av fellesskapsfølelsen.

– Vi må tenke på dette når vi planlegger for framtida. Vi må spørre oss: Hva vil vi med skolen vår?

Lars Sigve Meling har hatt stort fokus på danning i sin tid som leder. Han poengterte at det overordna fokuset i folkehøgskolen må være å få elevene gjennom en dannelsingsprosess.

– Vi skal ikke bare lære om, men av – og formidle kunnskap som får oss til å se, reflekter og handle. En av de viktigste oppgavene våre er å skape reflekterende og sosialt engasjerte elever, sa Meliing.

Det sosialpedagogiske arbeidet lå også den avtroppende lederen på hjertet, og lærerens rolle i dette.

Årsmelding

Dette var et landsmøte uten de store debattene. Men Benedicte Hambro fra Ringerike var sterkt kritisk til at det nå er bare menn som sitter i Folkehøgskolerådet. Det er ingen sikring for kvinnerepresentasjon slik representantene rekrutteres i dag. Hun undret seg også over valgnemda som innstilte to menn til ny leder, når det hadde kommet forslag på kvinner.

Øyvind Brandt, rektor på Norsk senter for seniorutvikling, vant lederduellen mot Brynjar Tollefsen fra Lofoten folkehøgskole. Brandt har bakgrunn som lærer ved Skiringssal folkehøgskole og var i ti år leder for Informasjonskontoret.

Det ble også et spennende valg på nytt styre. Delegatene fulgte stort sett valgnemdas innstilling, men Elin Evenrud fra Buskerud folkehøgskole ble valgt inn på benkeforslag. Det nye styret ble slik sammensatt: Erika

Alnæs, Tore Haltli, Britt Soot og Elin Evenrud. Som første vara ble Haldis Brubæk valgt, hun møter da fast i styret.

En fest

Vi fikk et sterkt møte med Samira Srur Allison fra Gaza som leder Abrahamsenteret der. Flott med et slikt besøk. Men hvor var våre nordiske venner?

Landsmøtet var også stedet for lanseringen av den nye boka *Med livet som penum – danning og læringsprosesser i folkehøgskolen*. Redaktørene Odd Haddal og Sigurd Ohrem presenterte boka, og fra forlaget Cappelen Damm kom Kathinka Lønne Christiansen.

Ringeby folkehøgskule med rektor Harald Midtsund i spissen ga deltakerne en fantastisk ramme for landsmøtet. Med kultur og bevertning fra øverste hylle var rammen den aller beste.

F.v. Eli Haaland, Mette Aanderaa og Mai-Evy Bakken er glade mottakere av den nye boka.

1. Avtroppende leder i Norsk Folkehøgskolelag, Lars Sigve Meling.
2. Nestleder i NF, Erika Alnæs, overrekker gave til Lars Sigve Meling
3. Ingen sure miner under festmiddagen. F.v. Kjersti Hovland – Ringerike, Terje Heggernes – Seljord og Erika Alnæs – Hardanger.
4. Det var totalt 60 deltakere på landsmøtet i Norsk Folkehøgskolelag på Ringeby folkehøgskule.
5. Avtroppende NF-leder presenterer det sittende styret. F.v. Lars Sigve Meling, Marit Nordholmen, Tore Haltli, Britt Soot, Turid Haaland og Erika Alnæs.
6. Inge Eidsvåg kåserte, i kjent positur, under åpningen av landsmøtet.
7. I Ringeby stavkyrkje, Norges nest største, fikk landsmotedeltakerne servert en flott konsert med folkemusiker Camilla Granlien.
8. Møteledelsen skapte god stemning, rektorene Mai-Evy Bakken Sogndal og Harald Midtsund Ringeby.
9. Fantastisk bevertning sto Ringeby folkehøgskule for. Her festmiddagen.
10. Gjestfri mottakelse på Rudi gard med påfølgende raus Gudbrandsdalslunsj.
11. Kathinka Lønne Christiansen fra Cappelen Damm
12. Brynjar Tollefsen, rektor på Lofoten folkehøgskole, i aksjon på talerstolen.

Håper å bli en inspirerende leder

Øyvind Brandt ble valgt til ny leder i Norsk Folkehøgskolelag på landsmøtet i mars. Han går til oppgaven med både entusiasme og ydmykhet.

– Hva tenker du nå som du er valgt til ny NF-leder?

– Først og fremst er jeg ydmyk og glad for den tillitten landsmøtet ga meg. Samtidig som jeg gleder meg til å ta fatt, er jeg også veldig klar over de utfordringer som ligger i oppgaven og i hvilken tradisjon jeg går inn i.

– Hvorfor vil du ha jobben?

– Dette er et tillitsverv på vegne av medlemmene i NF mer enn en jobb i vanlig forstand. Men jeg valgte å takke ja til å stille som kandidat, da dette må være en av de mest sentrale og spennende posisjoner i vårt system for å jobbe for norsk folkehøgskoles fremtid.

– Hva er NFs viktigste oppgaver, og hva blir dine viktigste oppgaver som NF-leder?

– NFs kjerneoppgave er å ta vare på medlemmene og folkehøgskoleideen. Derfor er NF både en fag- og idéorganisasjon, som arbeider for best mulige betingelser for alle tilsatte i folkehøgskolen, samtidig som NF arbeider for skoleideen, skoleslagets plass og vilkår i samfunnet. Mitt håp og min ambisjon er at vi alle, styret, daglig leder, sekretariatet og alle medlemmene, sammen evner å se utfordringene og å forvalte oppgavene på en slik måte at vi alle om noen år kan se oss i bakspeilet og si, ja dette fikk vi bra til, og er et godt grunnlag å bygge videre på. Mitt fremste håp som leder tror jeg er å kunne virke inspirerende og kanaliserende for engasjementet, slik at vi oppnår ønskede resultater.

– Hva blir forskjellen fra rektorjobben?

– En åpenbar forskjell blir at jeg skifter side ved bordet. Arbeidsgiverrollen blir langt på vei borte, og motsatt, kan man si, selv om jeg alltid har bestrebet meg på å se helheten og være tro mot NFs grunnvoll, også i rektorrollen. Og når det gjelder engasjementet for skoleslaget, vil det være det samme. Men fra en periode å ha hatt et hovedfokus på en skole og direkte personalansvar for et helt kollegium, får jeg nå anledning til på tilnærmet heltid å arbeide for alle medlemmene og skolene. Det er et privilegium. Men rektorserfaring er av flere grunner svært verdifullt å ha med seg inn i posisjonen som leder av NF.

– Har du en plan for å få folkehøgskolen mer synlig i offentlig debatt?

– Skal folkehøgskolen bli mer synlig i den offentlige samtalen, må vi bli djervere, tørre mer i det offentlige politiske rommet. Så her vil det nok handle om å leve det vi prediker over for elevene, å være trygg til å våge – til å våge å melde oss på de samtalene og debatten vi mener er viktige og har noe å si på. Mener vi noe med vårt menneske- og samfunnssyn, som ligger bak vårt skolesyn, er det i utgangspunktet mye vi kan ha noe å melde inn på. Men å markere standpunkt for eller imot i ulike konkrete saker kan være vanskelig og til dels livsfarlig. Medlemmene i NF har ulike ståsteder. Så markeringer må være fundert i vårt idéprogram og vår handlingsplan. Det er derfor vi har det og bruker tid på dette på landsmøter bl.a. Skal vi ha håp og ambisjon om større plass i det offentlige rommet, dreier det seg ofte om å kunne være raskt ute med saker eller kommentarer.

– Hva mener du er folkehøgskolens største utfordring i fremtiden?

– Det at unge mennesker trenger frie arenaer til utforskning og refleksjon for å utvikle sitt potensial og sitt engasjement inn i demokratiske bæredyktige små og store samfunn vil bestå til evig tid. Om vi i dag for eksempel ikke har «den sorte latinskolen» har vi et offentlig overakademisk skolesystem, som på tross av fagre ord i generelle deler av læreplaner og andre politiske dokumenter, ser ut til å ha et fokus på samfunnets og spesielt næringslivets behov på bekostning av det enkelte hele mennesket.

Utfordringene til folkehøgskolen som sådan vil både komme innenfra og utenfra. Det er opplagt at NF alltid må ha en høy oppmerksomhet på skoleslagets plass og vilkår inn mot politisk miljø. Men det er også svært viktig at de som kommer nye inn i skoleslaget, som lærere, som rektorer, som praktisk personale, og vi som har arbeidet der en stund, får anledning og næring til å holde på med idémessige spørsmål og til å utvikle oss i våre posisjoner, pedagogisk som faglig. At vi holder oppe en tro på, og en ydmyk stolthet over den sammenhengen vi står i.

Palestinsk kvinne som står i stormen

Samira Srur Allison deltok på Norsk Folkehøgskolelags landsmøte på Ringeby. Flybåren fra lukkede og usikre Gaza til vår i rolige Norge.

Samira Srur Allison, leder Abrahamsenteret på Gazastripen

Samira delte sine erfaringer med landsmøtet i Norsk Folkehøgskolelag

Den lille kvinnen har viet sitt liv til Abrahamsenteret på Gazastripen og forsoningsarbeid mellom palestinere og israelere. Vi tar et lite friminutt og møter Samira til samtale. Hun har gjort det klart at hun ikke vil snakke politikk, og er en smule nervøs for å bli intervjuet. Det daglige livet på den lille landstripen i Midtøsten er krevende, også forholdet til Hamas og Israel. Et eksempel er at deres nettside blokkeres stadig. Selv kommer jeg bare inn på forsiden.

Lær deg hebraisk!

Samira vil fortelle meg historien om den lille språkskolen med de store vyer, hva som førte henne inn i dette arbeidet.

Etter seksdagerskrigen i 1967 var livet preget av hat og usikkerhet. Da møtte hun en israeler som sa: Kom til Israel og lær deg hebraisk.

– Jeg reiste, og kom til en slags folkehøgskole, det forandret livet mitt. Jeg ønsket å treffe mennesker, israelere, ikke bare gjennom media. Det var Schulamith Katznelson som startet skolen Ulpan Akiva i Netanya i Israel, en skole preget av Marin Bubers dialogfilosofi, her underviste Samira også senere i arabisk.

Fra 1975 til 1994 underviste Samira hebraisk i Gaza og arabisk i Israel. Hun er stadig levende opptatt av språkets betydning.

– Jeg bryr meg om mennesker, da trenger vi språket for å snakke sammen, postulerer hun.

Abrahamsenteret

Den vevre palestinske kvinnen med sudanesiske aner startet opp Abrahamsenteret i 1993. De underviste i arabisk, hebraisk og engelsk. Opp til 120 elever studerte samtidig på tre-måneders kurs. På denne tiden fikk de støtte fra norsk UD, Norad, noen skoler og den amerikanske ambassade. Den Israelske ambassade, noen grupper i Israel, og støttegruppen NOSAG i Norge bidro også. I denne tiden kunne ungdom fra begge folkene møtes på senteret i Gaza. I dag holder hun kontakten med israelere, men det er umulig å treffes. Situasjonen nå er en helt annen. Etter intifadaen og krigen er Gaza isolert.

Samira klarte denne gangen å komme til landsmøtet og Norge via Israel gjennom israelske kontakter. Hennes mann som bor i Israel og er flyktning fra Liberia får hun bare treffe i et tredjeland, nå Norge.

– Vi fortsetter, men det er en meget vanskelig situasjon, jeg er glad for hva Norge har gjort for oss, sier Samira.

– Jeg jobber ikke politisk. Jeg ønsker at vi skal leve sammen, to land og to folk. Hamas vil kaste Israel ut, og Israel aksepterer ikke grensene etter seksdagerskrigen i 1967. Begge har feil.

Jeg spør om hennes visjon for framtiden.

«Jeg ønsket å treffe mennesker, israelere, ikke bare gjennom media»

– Vi trenger 5–6 generasjoner for å komme videre – kanskje ti. Hatet er så stort i dag. Det jeg gjør er lite, men det skal gjøres, og det er bedre enn ingenting.

Fra vondt til verre

På Abrahamsenteret har de tre klasserom, ett for hver av språkene, og et møterom. Elevene må betale skolepenger. De har også jevnlig besøk av NGO-ungdom som er i Gaza.

Vi trenger 5–6 generasjoner for å komme videre – kanskje ti. Hatet er så stort i dag.

De kommer og møter studentene, synger – gir støtte uten å snakke om krigen.

Siden 1991 har Samira Srur Allison vært i Norge hvert eneste år. Flere folkehøgskoler har hatt besøk av henne.

Samira holdt sitt foredrag til landsmøtet om sin vei og om sitt arbeid med Abrahamsenteret. Arild Mikkelsen (leder av NOSAG) understrekte i sin innledning at det uten Martin Bubers filosofi knapt hadde vært et Abrahamsenter. Han forteller om en svært vanskelig tid for senteret.

– Mye gikk bra inntil intifadaen i 2000, siden har det gått fra vondt til verre, utbryter han.

Samira avsluttet sitt innlegg til landsmøtet med følgende ord:

– Å være alene i Gaza er umulig. Vi vil fortsette vårt arbeid på Gaza. Jeg er flyktning, araber, palestiner, men jeg glemmer ikke mitt folk. Utfordringen går videre til folkehøgskolemiljøet.

ABRAHAMSENTERET.

Initiert av Samira Srur Allison i samarbeid med Bjarne Schirmer og rabbi Michael Melchior i 1991. Norsk støttekomité for Abrahamsenteret i Gaza (NOSAG) startet i 1994 etter initiativ fra Bjarne Schirmer, og med to medlemmer fra Folkehøgskolerådet, samt to stortingsrepresentanter. Abrahamsenteret har fått prosjektstøtte fra Folkehøgskolerådet i flere år. Abraham-senteret var involvert i EU sitt Socratesprosjekt i 2002. Samira Srur Allison rektor og drivende kraft i alle år. Startet i 2003 New Abraham Center for Languages. Idégrunnlaget er dialogisk; bro over kulturelle, språklige og religiøse skiller.

www.npacl.com

Tre på landsmøtet

ELI HAALAND, SØM OG DESIGNLÆRER PÅ KARMØY FOLKEHØGSKOLE

– Jeg har jobbet på Karmøy siden 1990, så jeg har vært på noen landsmøter tidligere. Det er alltid kjekt å møte nye folk, men jeg synes det er dårlig at bare 60 av 500 medlemmer kommer.

– Ellers er det jo ekstra spennende i år, når vi får ny leder. Lars Sigve har gjort en god jobb og har hatt mange fine ideer, men nå går vi inn i en ny epoke, og det er spennende. – Hvilke forventninger har du til den nye lederen?

– Den nye lederen må finne sine måter å jobbe på. Det at NF både er en idéorganisasjon og en interesseorganisasjon er en utfordrende kombinasjon. Og så håper jeg at det blir gjort en bedre jobb lokalt, fremover.

JØRN BRENTE, LÆRER PÅ ANIMASJON OG FILM, MØRE FOLKEHØGSKOLE

– Dette er mitt aller første landsmøte, så jeg har egentlig ikke så mange forventninger. Dette er mitt andre år i folkehøgskolesystemet. Det ser jo veldig bra ut, med et godt kulturprogram.

– Hva håper du en ny leder kan tilføre NF?

– Jeg synes det er viktig at NF-lederen har en del tanker rundt dette med dannelse, og hva som er selve folkehøgskoleånden. Tendensen er jo at alle skal ha det så gøy på folkehøgskole, og jeg vet ikke om det er riktig fokus bestandig.

SIRI SKJERVE GJELDNE, LÆRER PÅ STREK OG STRIPE, RINGEBU FOLKEHØGSKULE

– Dette er mitt første landsmøte. Foreløpig er det veldig lærerikt, også fordi jeg er interessert i organisasjonsarbeid. Jeg prøver å finne ut mer av hva NF driver med, og forskjellen på NF og NKF. Jeg har alltid syntes at delingen mellom de frilynte og de kristne skolene er litt underlig.

Baklengs inn i fremtiden?

Arild Mikkelsens artikkel i den nye folkehøgskoleboken «Med livet som pensum» om religionsopplysning og frilynt folkehøgskole er overraskende lesing. Hvis han ønsker debatt, har han fått undertegnede på kroken.

TEKST: BENEDICTE HAMBRO, LÆRER RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

Det er påskemorgen og nydelig vår, flagget vaier i vinden, og jeg nyter en utrolig vakker utsikt over Mjøsa. Om noen timer vil Veldre kirke ringe med klokkene og minne om påskehøytiden.

Forskrekkelse

Hva er mer passende en påskemorgen enn å lese Arild Mikkelsen artikkel «Religionsopplysning og frilynt folkehøgskole» i den helt ferske boken «Med livet som pensum – danning og læringsprosesser i folkehøgskolen?» Mikkelsen hevder at han ikke ønsker å skape «forskrekkelse blant frilynte folkehøgskolelærere» med sin artikkel. Men undertegnede satte teen ettertrykkelig i halsen under lesingen. I det følgende skal jeg prøve å gi uttrykk for min forskrekkelse. Der ikke annet er oppgitt, er sitatene fra det Arild Mikkelsen skriver i artikkelen.

Mikkelsen ønsker å belyse det han kaller «religionenes tilbakekomst i norsk og vestlig kultursammenheng, og om frilynte folkehøgskolers mulighet til å møte dette fenomenet». For å belyse dette, tar han opp den historiske splittelsen i norsk folkehøgskole og spenningen mellom de kristelige og de frilynte folkehøgskolene. Grundtvigs rolle i begge skoleslag blir også belyst. Ganske tidlig i artikkelen slår Mikkelsen fast at «troen skal ikke og må ikke bli noen skolesak». Så langt er jeg med.

Kristendommens overlys

Men under overskriften «Mennesket først – kristen så», mister han meg. Det begynner med en kort historisk

forklaring om opplysningstiden og dens konsekvenser. Etter den franske revolusjonen kom opplysningstiden som satte fornuften i høysetet. Langsamt ble kristendommen og kirken skjøvet til side som samfunnets ideologiske grunnlag. «Naturvitenskapens triumftog klarte riktignok å skyve metafysikken inn på mørkeloftet, men i løpet av etterkrigstida blei atomtrussel, forurensing og miljøproblemer tydelige tegn på at fornuften og moderniteten ikke løser alt».

Mener Mikkelsen at metafysikken løser de nevnte problemer? Han skriver litt senere: «Folkehøgskolen må holde fast på det synet at mennesket er enestående og skapt, og må løfte fram samtidas problemstillinger i religionenes og særlig kristendommens overlys». Jeg tør påstå at USA som er det landet i den vestlige verden som i størst grad har religion og spesielt kristendommen integrert i hverdagen, er det eneste landet som har brukt

KREASJONISME:

kreasjonisme. (av kreere og -isme), retning basert på overbevisningen om at universet, verden og alt liv er skapt slik som beskrevet i Bibelen. Vant frem blant fundamentalistiske kirkesamfunn i USA i 1920-årene, i opposisjon til Darwins lære og den moderne evolusjonsteorien. I senere år har kreasjonismen og kreasjonistiske synspunkter vunnet ny støtte blant konservative kristne i USA og i en del andre land, bl.a. under betegnelsen Intelligent Design.

KILDE: STORE NORSKE LEKSIKON

atomvåpen i krig, som forurensar mer enn de fleste og som er en effektiv bremsekloss i de fleste forhandlinger om å løse de globale miljøproblemene. Jeg kan ikke se at «religionenes eller kristendommens overlys» har spilt en fruktbar rolle i utviklingen.

Kreasjonisme

Folkehøgskolens mandat er livsopplysning, slår Mikkelsen fast. Etter hans påstand om religionens tilbakekomst mener han i artikkelen at teologi og kristendom hører med i livsopplysningsbegrepet. Han mener ikke at gjeninnføring av kristendom som fagområde eller tradisjonell forkynnelse er veien å gå. «Løsningen må ligge i gjenerobringen av de metafysiske og religiøse aspektene ved begrepet livsopplysning, og la dette prege samlivet, samtalen og undervisningen på skolene. (...) Med ankerfeste i Grundtvigs syn på mennesket som en gåte og et mysterium kan folkehøgskolen med frimodighet ta et oppgjør med både Marx, Darwin og Freud. (...) Et skapelsesteologisk syn vil kunne heve diskusjonen ut over det tekniske eller teknologiske, men gjennom synet på verden som skapt likevel beholde, eller kanskje til og med forsterke, samfunnskritikken».

Er det jeg som misforstår Arild Mikkelsen, eller mener han at den frilynte folkehøgskolen skal tale kristenfundamentalistiske kreasjonistenes sak? Jeg må innrømme at jeg er forskrekket. Selv Vatikanet under pave Benedict XVI har i all vesentlig grad vært for et kompromiss der vitenskap og tro kan eksistere side om side. I 2007 sa Paven at en debatt om kreasjonisme kontra evolusjon var absurd: «Det er mye vitenskapelig bevis som taler for evolusjonslæren, som framstår som realiteter vi må akseptere som beriker vår forståelse av livet og tilværelsen*»).

Benedicte Hambro. Foto: Øyvind Krabberød

METAFYSIKK

ffik'k [fra mlat, av gr, eg betegnelse for det verket av Aristoteles som følger etter skriftene hans om fysikk]

- læren om verden i vid forstand og de egentlige årsakene til alt som er
- læren om det som er utenfor den fysiske verden og erfaringene
- livsfjern spekulasjon

KILDE: BOKMÅLSORDBOKA

– Er det jeg som misforstår Arild Mikkelsen, eller mener han at den frilynte folkehøgskolen skal tale kristenfundamentalistiske kreasjonistenes sak?

Vestlig kulturarv

Det er viktig at frilynt folkehøgskole tar den vestlige kulturarv på alvor. Det ville være å underkjenne den rollen også kristendommen har hatt i vår historie, vår kultur, vår litteratur og vår forståelse av dette. Men det kan umulig bety at vi skal bokstavelig annamme kristendommens forståelse av tilværelsen. Samtlige verdensreligioner hevder å ha funnet svaret på tilværelsens mysterier, så hvorfor skal vi stoppe med kristendommen, kam man jo spørre syrlig. Jeg kan ikke se at «religionenes og særlig kristendommens overlys» har brakt mennesket fremover. Snarere tvert om. Religionene har gjennom historien i stedet virket som effektive stoppere for vitenskapens utvikling og den frie tanke.

I sin bok «The Moral Landscape**») tar Sam Harris, amerikansk forsker og religionskritiker, opp nødvendigheten av menneskelig samarbeid. Når det virkelig røyner på er vi vitne til menneskets evne til å samarbeide. Når store katastrofer enten truer eller inntreffer, makter vi å kjempe sammen. Når lokalsamfunnet opplever seg truet av for eksempel nedleggelse av sykehus eller bedrifter, står innbyggerne sammen. Men til daglig er vi vitne til hva mangelen på menneskelig samarbeid fører til av for eksempel krig, kriminalitet, skjev fordeling av goder og ødeleggelser av naturressurser. Dette fører igjen til at mennesker ikke får sjansen til å bruke sine evner og muligheter til fellesskapets beste.

Etikk og moral

Hvis det er noe livsopplysning skal handle om i folkehøgskolen, må det være nødvendigheten av samarbeid på tvers av religion, etnisitet, kjønn og sosial tilhørighet. Elevenes søken etter meningen med livet må den frilynte folkehøgskolen møte med undervisning i, og diskusjoner om etikk og moral. Det kan umulig være viktigere temaer å diskutere som har større virkning på det universale menneskets sameksistens og muligheter i fremtiden. Det blir å gå baklengs inn i fremtiden hvis frilynt folkehøgskole skal ha et skapelsesteologisk syn, som selv Vatikanet med Paven i spissen tar avstand fra, som overbygning for diskusjonene om de store temaene i livet.

*)	Sitatet er hentet fra Religious Leaders Debate: Can Evolution and God Coexist? March 04, 2009 04 by Cara McDonough http://www.findingdulcinea.com/news/international/2009/march/Religious-Leaders-Debate-Can-Evolution-and-God-Coexist.html [Sitatet er oversatt av Benedicte Hambro]
**)	Sam Harris «The Moral Landscape – How Science Can Determine Human Values» Free Press, 2010, ISBN 978-1-4391-7121-9

– *Mikkelsen hevder at han ikke ønsker å skape «forskrekkelse blant frilynte folkehøgskolelærere» med sin artikkel. Men undertegnede satte teen ettertrykkelig i halsen under lesingen.*

Svar til Benedicte Hambro

ARILD MIKKELSEN

Benedicte Hambro skal ha takk for å ha tatt seg bryderiet med å lese min artikkel i «Med livet som pensum». Den debatten hun legger opp til er såpass uklar for meg at jeg meget nølende går inn i den, og en polemikk om forlengs eller baklengs gangart mot framtida stiller jeg i alle fall ikke opp på. Her kommer likevel et forsøk på noen oppklarende punkter sammen med et ønske om en eventuell videre samtale som kanskje kan gjøre oss alle litt klokere.

Kristendom og metafysikk

Benedicte har tydeligvis et problematisk forhold til begrepet metafysikk. Mitt poeng, som burde gå fram av mye av det andre jeg skriver om i min artikkel, er at moderne vitenskap har forenklet naturen og det skapte for å utnytte naturen, kontrollere den og bruke den. Det startet muligens med Descartes, og til slutt fikk vi en avfortryllet natur, for å bruke Max Webers uttrykk. Metafysikk og religion kan gi sitt bidrag til at en slik form for reduksjonisme ikke fortsetter uten motargumenter. Religionene streber etter en sannhet som kan gi mening og forpliktende sammenheng i tilværelsen, en slags livsfortolkende sannhet. Religionenes sannhet har ikke karakter av viten, og bør heller ikke ha pretensjoner om å konkurrere med naturvitenskap basert på empiri, validitet og reliabilitet. Jeg vil hevde at flere sannheter kan leve ved siden av hverandre, og at vitenskapen trenger de utfordringer som religionenes erkjennelse bringer fram.

«Religionene har gjennom historien virket som effektive stoppere for vitenskapens utvikling og den frie tanke», hevder Benedicte, og gjør dermed bordet rent, ikke bare for kristendom, men for buddhisme, hinduisme, for Konfusius og for Islam. At ateisme både er en mulig, og endog forståelig posisjon i vår tids samfunn, godtar jeg selvsagt, men derfra til ikke å se at religionene også har et frigjøringspotensial, er verre å godta. Jeg synes Benedicte

gjør det litt lett for seg ved å lese religioner og kristendom inn i den mest reaksjonære tradisjonen som mediene skriver om i dag, nemlig amerikansk fundamentalisme. Hva med tradisjonen fra Martin Luther King, hva med Nelson Mandela og Desmond Tutu, hva med latinamerikansk frigjøringssteologi, og hva med Paolo Freire? Påstanden om at USA er det landet som har religion og kristendom i størst grad integrert i hverdagen, mener jeg kan diskuteres, særlig i lys av at den kristendommen vi hører om er formidlet gjennom mediene. Når Benedicte i tillegg leser den medierte kristendommen inn som bakgrunn for USA sin bruk av atomvåpen, for manglende vilje til å løse klimaproblemer osv. blir argumentasjonen usammenhengende. Alternativt synspunkt kunne vært; Sovjetunionen var det landet der ateismen var mest integrert i hverdagen, følgerig.... Dette blir i beste fall tøyset!

Kreasjonisme

Jeg mener ikke at folkehøgskolen skal tale kristenfundamentalistiske kreasjonisters sak! Hvordan går det an å tenke det ut fra det generelle referansegrunnlaget jeg har i min artikkel? Kreasjonisme er en ytterst marginal idé, og jeg kjenner knapt noen sentral europeisk teolog som diskuterer det på alvor. Grundtvigs skapelsesteologiske tanke handler slett ikke om kreasjonisme, men om ansvar for det skapte, og inspirerer til naturvern, kamp mot klimaødeleggelser og forurensing. Grundtvig var på dette punktet førmoderne, og holdt fast på at naturen skulle betraktes som hellig, jmf. Max Weber og Descartes. Det er ikke anti-intellektuell kreasjonisme som fører til at flere biskoper engasjerer seg mot oljeutvinning i Lofoten, og det er ikke kreasjonisme som fikk Kirkemøtet til å vedta en skarp uttale mot forbrukersamfunnet for noen år siden, men en dyptgående erkjennelse om menneskets fundamentale ansvar for alt som er skapt.

Ingen religioner finnes i andre utgaver enn som en religion fortolket gjennom mennesker. Dette gjelder også for kristendommen. Alle religioner er kontekstuelle, og må forstås i den sammenhengen de står. Også kristendommen er på den måten kontekstuell, og derfor er det forskjeller mellom norsk 1800-talls pietisme, dagens frigjøringssteologi og nye teologiske retninger i Afrika. Dette er både utfordrende, spennende og interessant, synes jeg. Jeg vil avslutte dette svaret med å peke på den katolske teologen Hans Küng som hevder at det ikke vil bli noen verdensfred uten religionsfred, og ikke noen religionsfred uten religionsdialog. Samtidig som vi i dagens verden ser at religiøs terrorisme er en stor trussel, mener jeg at det i ethvert menneske ligger en mulighet til kamp mot undertrykkelse og urettferdighet. Religioner har en mulighet til å løfte fram et universelt ethos, men dette må skje ut fra gjensidig respekt for det som hver tradisjon holder for hellig. Dette kan gjøres uten å bli

relativistisk og konturløs, vil jeg håpe. En slik samtale menes jeg folkehøgskolen bør invitere elevene til, om det gjøres allerede i dag blir jeg selv sagt glad for det.

Benedicte spør hvorfor jeg velger å peke ut kristen tro. Det står mange svar i kø på det spørsmålet; at en grundtvigianer som meg forholder seg til kristen tro bør vel ikke forskrekke. Et svar av det kvantitative slaget er at jeg velger å tre inn i en lang tradisjon i frilynt folkehøgskole der kristen tro har vært plattform, et kvalitativt svar er at for å kunne delta i en samtale eller dialog må man ha et standpunkt man holder for sant, min kristentro er et uttrykk for min forsantholden, akkurat som Benedictes ateistiske grunnlag er hennes forsantholden. Min subjektive, personlige eller private vei til kristen tro hører ikke hjemme her.

Jeg synes det ser ut som Benedicte og jeg er enige om hva god frilynt folkehøgskoleundervisning kan inneholde; samarbeid på tvers av religion, etnisitet, kjønn og sosial tilhørighet, samt i det å møte elevene i deres søken etter mening. At kristen tro skal forhindre dette, skjønner jeg ikke, like lite skjønner jeg at synet på mennesket som skapt skal føre til kreasjonisme. Heller ikke et konsekvent ateistisk standpunkt kan gli friksjonsløst unna konsekvensene av naturvitenskapelig redusjonisme når det gjelder hensynsløs utnytting av naturen. Jeg synes også det er merkelig at Benedicte velger å lese meg inn i en så fundamentalistisk, anti-intellektuell og reaksjonær tradisjon at jeg til og med pådrar meg pavelige tilsnakkelser. Om ikke annet burde mitt mangeårige arbeid for palestinere og palestinsk folkehøgskole tilsi at jeg står i helt andre tradisjoner.

Fortsett debatten på www.frilyntfolkehøgskole.no

PEDAGOGISKE INSPIRASJONSKILDER I FOLKEHØGSKOLEN

Vi har startet en artikkelserie om pedagogikk i Folkehøgskolen. Hvilke inspirasjonskilder kan vi skimte i folkehøgskolens pedagogikk utover Grundtvig. Først ute var Arild Mikkelsen med en artikkel hvor den jødiske filosofen Martin Buber trer fram. Lena Sendstad har skrevet om Kaospilotene. Nå følger Olav Klonteig opp med en artikkel om den amerikanske psykologen Jerome Seymour Bruner. Senere vil Bollnow og Freire bli belyst.

JEROME BRUNER SOM KULTURPSYKOLOG

Vi skal utvide elevenes horisont

Dette er inga vanleg bokmelding. Eg har nokre gonger høyrte Bruner nemnt i samband med å føre det grundtvigske opp til vår tid, og eg kom til å lese boka hans, Uddannelseskulturen, med tanke på å finne det punkt der han er på line med Grundtvig.

AV OLAV KLONTEIG

Kulturens rolle

Bruner er noko så sjeldan som ein kulturpsykolog. Kort sagt vil han seie at vår tenking, heile vår mentale utvikling, skjer i møte med den kultur vi lever i.

Boka samlar i seg eit langt granskarliv, knytt til Harvard, Oxford og New York universitet. Han legg avstand til den vesteuropeiske, psykologiske skolen, m. a. representert ved schweiziske Piaget, fordi han er for einsidig fokusert på det enkelte individet og Bruner kjenner seg meir i slekt med russiske Vygotsky, som understrekar kulturens rolle i den menneskelege utviklinga.

Undervegs blir det viktig å skilje mellom computerisme og kulturalisme (sjå boka mi «Folkehøgskolen i medspel og motspel», s.72).

I vår tid er det ein tendens til å jamføre vår hjerne med ein computer. Det har sin bakgrunn i at psykologien hadde naturvitskapen som modell. Så lærer skolen oss opp til små forskarar, flinke til å behandle eintydige fenomen.

Men det er to måtar å tenke på, seier Bruner. Den logisk-vitskaplege forklarar universelle lover, det faktiske, som vi så skal tilpasse oss. Dette er for einsidig, for smalspora.

Det narrative sporet

Ved å gå gjennom ein god del moderne barneforskning opnar Bruner for den andre utviklingsvegen. Både i møtet med andre og i møtet med kulturen er barnet i gang med å konstruere hypotesar, fortolke verda. Vi utviklar oss også langs det narrative sporet. Vi høyrer gode historiar, vi møter gripande drama, myter, litteratur – som slett ikkje gir oss eintydige signal. Slik møter vi mange former for og inntrykk frå det verkelege.

Mentale prosessar er grunnleggande sosiale. Dei oppstår og formar seg i vårt møte med kulturen. Derfor må skolen hjelpe eleven til å bruke dei tolkingsreiskapane som kulturen tilbyr.

Med «kultur» er det ikkje berre meint det eleven har med seg frå sitt pubertetsmiljø. Kulturen er den røyndomsforståing som er bygd opp gjennom tidene, nedfelt i kunst og litteratur – i heile den tankesmia som vi har arva.

Lat oss no omstille oss til folkehøgskolens pionertid. Dei bondegutane som møttest på skolane, kom frå eit miljø dominert av vegen frå korn og poteter til pengar. Dei var bundne til molda, for å seie det kort. Kva møtte dei?

Jerome Seymour Bruner (født 1915), amerikansk psykolog. Han er mest kjent for sin representasjonsteori som deler våre representasjonssystemer inn i det enaktive (handlingsmessige), det ikoniske (forestillingsmessige) og det symbolske systemet. – Enaktiv representasjon: Kunnskap blir uttrykt gjennom kroppen (Når vi klapper tre ganger eller føler med hendene hvordan er sirkel er) – Ikonisk representasjon: Vi uttrykker oss gjennom mer eller mindre stiliserte bilder. – Symbolsk representasjon: Vi bruker skrifttegn av ulike slag. KILDE: WIKIPEDIA

Dei møtte kvarandre og det folkelege foredraget. Foredraget var ikkje ei tørr forelesing. Det var personleg, levande tale, borte opp av eit sterkt engasjement. Dei forsto nok ikkje alt som kom frå talarstolen. Men dei blei opna for sider ved tilværet som dei ikkje hadde visst om.

Dei fekk eit nytt lys over sitt eige liv. Og i Grundtvigs songar fekk dei vite at dei var «Lysets Børn».

Radikal skoleide

Skolemiljøet var sjølsagt patriarkalsk, men slik var familielivet også.

I dag har vi ikkje lett for å forstå kor radikal og ny Grundtvigs skoleide var. Den unge generasjonen skulle førebuaast til «folkestyret». Ordet «demokrati» likte ikkje Grundtvig.

Det var også skjemt av «pøbelveldet» i Paris-revolusjonen.

Dei vitnemål som pioner-elevane har etterlatt, vitnar om at dei møtte den danske kulturen, som noko dei hadde eigarskap til, som kunne styrke sjølkjensla.

Utfordringa til oss i dag kan vel da formuleraast slik: Det er ikkje nok at elevens får utvikle sine private interesser. Det er ikkje nok at skolen gir realkompetanse. Elevane skal også møte kulturengasjerte menneske. Elevane skal møte kulturverdiar som kan bety noko i deira framtidige liv.

Kilde: Jerome Bruner: Uddannelseskulturen Munksgaard, København, 1998

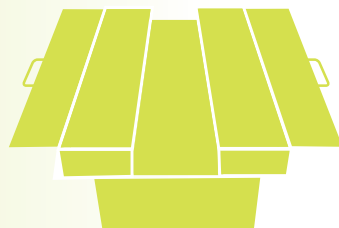
Jerome Seymour Bruner

– Bruner er noko så sjeldan som ein kulturpsykolog. Kort sagt vil han seie at vår tenking, heile vår mentale utvikling, skjer i møte med den kultur vi lever i.

SERIE OM PEDAGOGISKE METODER

Folkehøgskolen kaller vi ofte verdens frieste skoleslag. Men anvender vi vår pedagogiske frihet til å reflektere over våre metodevalg og utvikle vår pedagogikk videre mot våre dannelsmål i dagens og morgendagens samfunn? Under denne vignetten ønsker Folkehøgskolen i kommende numre å bringe konkrete eksempler på metodikker som enten er prøvd ut med hell eller som ser spennende ut og derfor kanskje burde prøves og utvikles videre i vårt skoleslag. Redaksjonen har derfor utfordret en rekke personer til kort å beskrive metoder de benytter seg av eller er fasinert av for på denne måten å være med på å stimulere den pedagogiske nysgjerrigheten og inspirere til refleksjon og utprøving – å bidra til å fylle flere verktøy i den pedagogiske verktøykassa.

GRETES METODE

Klassen Kreativ skriving på Buskerud folkehøgskole har som mål å utvikle elevenes kreative evner og litterære dømmekraft. Jeg har lagt stor vekt på at elevene skal produsere mye og på mange måter, og ved hjelp av tilbakemeldinger fra lærer, medelever og gjestelærere bli flinkere til å skrive. Vi arbeider selvfølgelig med forskjellige litterære sjangre, vi samarbeider med andre klasser og lager manus for film og teater, og vi har alltid en «månedsoppgave» under arbeid. Ved siden av en grunnleggende respekt for hver elev og elevens ståsted, har jeg disse sju verktøyene:

AV GRETE STRØMSØYEN

Grete Strømsøyen har jobbet som lærer på Buskerud folkehøgskole i 22 år. De to første årene med norsk for fremmedspråklige, og de siste 20 årene med linja *Kreativ skriving*.

1. Alle Kvinners Blad

På sekstitallet, i ei lita norsk bygd, sitter en sjenert tolvåring med briller og hjemmesydde klær og leser skjønnhetsspalten i Alle Kvinners Blad. Oppslukt. Tolvåringen er meg. Og i spalten står det: «Husk at du skal fremheve det som er vakkert. Dersom du har vakre øyne så legg flid i å sminke dem. Ikke bekymre deg så mye om det du ikke er fornøyd med.» «Fremhev det vakre». Dette har blitt stående for meg som en hovedregel i forhold til elever – og medmennesker generelt. Min erfaring er at ved å fokusere på det som funker, vil det som IKKE funker etter hvert falle vekk, som visne blad.

Men elevene mine, som stort sett kommer rett fra videregående, trenger litt tid på å omprogrammere seg. De har i mange år fått tilbakemeldinger om hva som er galt, og de har lært seg å selv bruke «hva-er-galt-blikket». Å se det gode i en tekst, vekstpotensialet, er en egenskap det tar litt tid å utvikle.

Foto: Øyvind Krabberød

2. Trygg først, så skape

En skuespiller har rollen mellom seg og publikum og en musiker har instrumentet. Men en elev som leser sin egen tekst for klassen opplever seg «naken». Mange skriveelever har stor skrāsikkerhet når det gjelder litteratur, de «hater» Erlend Loe, eller de «elsker» Erlend Loe. En som presenterer teksten sin for første gang vet og frykter at hun eller han kan bli kan bli utsatt for sårende kritikk, og det er uhyre vanskelig å skille mellom teksten og jeget. Siden vi mennesker ikke tar livet av våre venner, legger jeg derfor stor vekt på at elevene skal kjenne seg trygg i klassen, bli nettopp: Venner. Dette oppnår vi ved at vi blir kjent med hverandre, via mange forskjellige øvinger, og ved at vi jobber sammen i stadig nye gruppesammensetninger. Det er helt vesentlig at hvis tilbakemeldinger skal nå fram så må guarden være senket. Og jo mer respektfylt relasjonen er, jo tyngre tilbakemeldinger tåler forfatteren.

3. Kreativ først, kritisk etterpå

Den verste kritikeren for unge skrivende er den som sitter i skriverens eget hode. Hvis denne setter i gang de sure innvendingene sine for tidlig blir ingenting gjort: «Alt» har feil og mangler. For å komme forbi den kritiske nissen i hodet funker det veldig bra å skrive fort. Da får man et utgangspunkt, et råmateriale som kan formes og arbeides videre med. Å sitte å tygge blyant og vente på den perfekte setningen eller, Gud forby, inspirasjon, er fånyttet. Jeg holder meg til Nike: Just do it! I begynnelsen av året har vi mange fem minutters- eller timinutters øvinger. Og friskrivning er en metode jeg ofte bruker. Det går ut på å skrive i rasende fart i et forutbestemt tidsrom. Ofte får elevene en halv setning de skal fortsette på, og så skal de «følge strømmen» i ti minutter. Dette er en frigjørende metode som kan brukes i mange sammenhenger. Tekstene skal ikke vises til noen og det finnes ikke forbud. Man skal bare ikke løfte penna fra papiret (fingrene fra tastaturet). Fordi friskrivningen lurer seg forbi vakta får den tak i noe viktig og blir gjerne utgangspunkt for nye tekster.

4. Se selv

I mine klasser får alle tilbakemelding fra alle på de viktigste arbeidene. Lesere har hver sine referanser. Noen kjenner hele fantasy-biblioteket, noen kjenner Shakespeare og noen Knausgård. Leserens alder og kjønn spiller en stor rolle, og det samme gjør selvfølgelig den individuelle modenheten. Hvert eneste år opplever jeg at den som har skrevet en tekst får en aha-opplevelse når hun eller han får tilbakemelding. De andre ser noe i teksten som forfatteren selv ikke har sett. Og det veier tungt når hele klassen sier: Det avsnittet der er simpelthen umulig å forstå!

Å gi respons er vanskelig, men det skjerper elevenes blikk også for sine egne tekster. Å bli en god leser er en viktig del av det å bli en god skriver.

5. Nye ansikter nye vinkler

Trygghet er en viktig forutsetning, men det kan også være en fare. Det kan fort bli hjemmevant og stuekoselig på en folkehøgskole. Til å begynne med, om høsten, er det hele stort og fremmed og risikofylt, men så går livet seg til og dagene roer seg. Jeg skulle personlig ønske at vi kunne ha gjestelærere mye oftere enn min linje har pleid å ha. Gjestelærere blir lyttet til med skarp hørsel. Jeg er pedagog, ikke forfatter, og for mine elever er det viktig å møte de som virkelig utøver skrivekunsten. Ikke bare det; alle lærere har sine inkompetanser. Det er en «etterutdanning» for læreren å lytte til en annen innen samme fagområde. Og det finnes alltid noen som vet mer på mange områder innen faget enn det den enkelte lærer gjør. Dessuten blir selvfølgelig skriveleereren glad når en forfatter bekrefter og forsterker det hun selv sier i klassen.

6. Vise det, stå for det

Min erfaring er at et produkt blir mer reelt når det er gjort synlig for «de andre», og i denne sammenhengen mener jeg ikke de andre i klassen, men «de der ute». Derfor sier vi ja til alle invitasjoner vi får til å lese for andre, det være debutantkvelder, kulturkvelder, lesekafeer og lignende. Og vi har selvfølgelig våre egne interne festivaler og «kunstnerisk innslag». I alle år har vi laget tekstsamlinger to ganger i året. Fram til i år har det vært relativt enkle hefter, men takket være vidunderlige tekniske nyvinninger har vi i år produsert to bøker: En novellesamling og en samling med forskjellige sjangre, for kun 50–60 kr per bok.

7. Demokratiprojektet

Jeg ønsker at elevene skal bli gode demokratiske aktører. Jeg har hevdet i mange år at folkehøgskoleåret burde være første år i voksenlivet heller enn siste året i barndommen. Dette kan bare skje ved at vi samhandler med elevene ut fra at begge parter er voksne. Da må elevene få reelt ansvar i reelle fora og reelle situasjoner. I storsamfunnet på skolen kan dette bety deltakelse i disiplinutvalg, arrangøransvar for valgfag og andre aktiviteter, tett samarbeid med rektor og lærerråd osv. I klassen betyr det at Grundtvig blir hørt (folkehøgskolen skal være deltakerstyrt) og at elevenes forslag blir lyttet til. Det betyr at elevene selv redigerer tekstsamlinger, arrangerer lesekafeer og har ansvar på skoleturer, – og at de trenes til å ytre sin misnøye der den hører hjemme, i stedet for å mumle i krokene. For å få til dette er det avgjørende at vi lærere lytter.

Minnen

Heej, mitt navn är Tua.

Rösten går upp i falsett medan han snurrar ett finger i perukens blonda lockar. Med svensk accent fortsätter han i samma höga tonläge:

Jag är er nya lärare och jag ska lära er aaallt om kooonst.

Han drar i den allt för korta röda klänningen som har åkt upp en bra bit över rumpan, och rättar till sockorna som börjar synas i urringningen. Alla tjuter av skratt. Han strålar av uppmärksamheten. Jag har gett honom lov att parodiera mig. Han gör det riktigt bra.

Jag har inte varit lärare mer ett par veckor när klassen ska göra en liten show inför alla nära och kära som vill se hur det går för eleverna. Klassen övar, någon gråter och vill inte vara med, en annan vill bestämma allt. Hon ger sig inte förrän upplägget är som hon vill ha det. Jag försöker medla, tillslut blir jag förbannad och ryter till.

Nu får ni för i helvete hålla sams, nu räcker det med drama!

Till sist får vi ihop något, showen gick bra. Efteråt samlar jag eleverna, sprickfärdig av stolthet. Ni, vi, klarade det!

Och så går veckorna. Jag sover dåligt och oroar mig för hur det ska gå med Londonresan. Jag har inte varit i London sedan tonåren, och aldrig haft någon klass att hålla koll på. Men det går bra. Vi hjälps åt att hålla reda på tunnelbanestopp och gatunamn, och inte minst varandra. Hemma väntar den sista intensiva tiden med allt som ska göras klart inför årets utställning. Eleverna är spända och gör sitt absolut bästa. Han med den röda klänningen bestämmer sig för att skita i allt och

vill inte göra något. Jag lirkar och försöker få igång kreativiteten med olika förslag. Tillslut bestämmer han sig för att göra en parodi på alltihop. Ok. Gör det. Det blir ett grafiskt tryck med en älg i solnedgång. Så har vi en utställning till sist. Äntligen. Och maj kommer. Skolavslutningen närmar sig nåde löst. Jag vill ha dem kvar i mitt garn. Jag vill inte att de ska lämna mig. Inte nu. Det är ju vi.

Så börjar hösten med en ny klass. Jag fascineras och njuter av att se hur skalen spricker och äggen kläcks. Inte bara hos dem, men också hos mig. Jag spricker, kläcks och föds. Han som var mobbad och mer eller mindre tvångsinsattes på skolan, han står på scenen iklädd en vit morgonrock, förställande ett får. En annan elev rakar av honom allt håret med rakapparaten i högsta hugg. Scenen slutar med att han sitter på golvet och bäää, försöker limma på håret igen. Han får stående applåder.

Vi jobbar i klassrummet tillsammans, målar, tecknar och försöker förstå ljus och skuggor. Någon svär och vägrar fortsätta. Stillebenet med glasflaskor är inte en lätt uppgift. Jag sår bakom axeln på en ung man som aldrig sett ett ritkol tidigare.

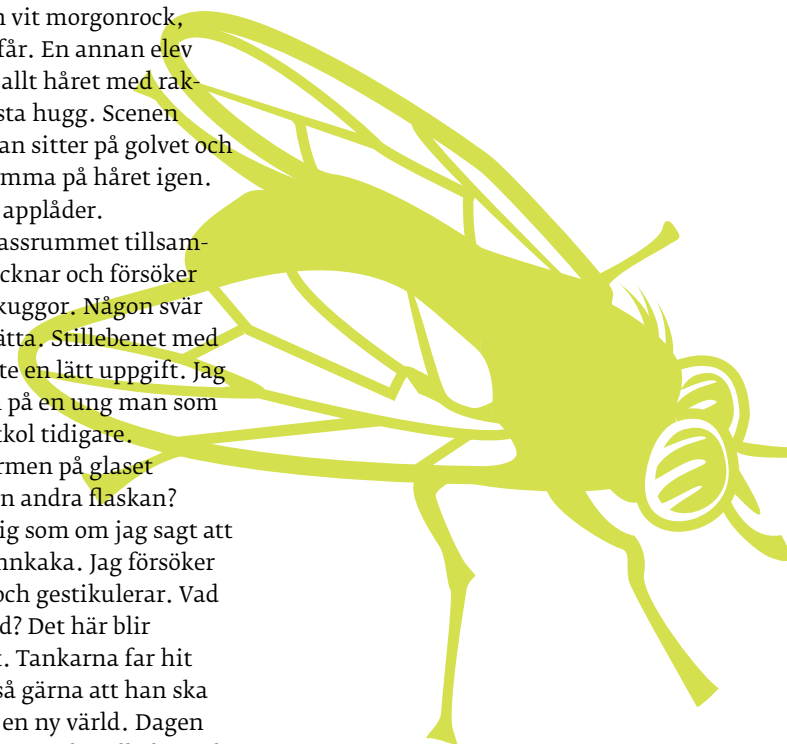
Ser du hur formen på glaset fortsätter ut i den andra flaskan?

Han ser på mig som om jag sagt att månen är en pannkaka. Jag försöker förklara, pekar och gestikulerar. Vad håller jag på med? Det här blir alldeles för svårt. Tankarna far hit och dit. Jag vill så gärna att han ska se och upptäcka en ny värld. Dagen därpå har han köpt en handbok i teckning som han stolt visar mig. Mitt hjärta slår volter. Han, vi, gjorde det! Tillsammans. Skolavslutningen

kommer nådelöst. Gå inte! Jag vill att ni stannar hos mig. Vi har så mycket att upptäcka tillsammans! Snälla, snälla, stanna kvar.

En lördag står jag på Osloklubben och ser på folk. Jag ser på transorna som ingen kan undgå. De trippar fram på skyhöga stiletter flera huvuden högre än de flesta och är så allt för mycket på sitt eget fantastiska vis. En av dem står och hänger vid baren. Grå tweedress, kort brun peruk, diskret läppstift och pärlor som pricken över i. Mina tankar vandrar tillbaka till en röd klänning och en inte fullt så prydlig parodi av mig själv...

TUA BROMS, VOSS FOLKEHØGSKULE

Folkehøgskolen;

EN TAUS SAMFUNNSAKTØR?

Hva betyr folkehøgskolen i det norske samfunnet i dag? Skoleslaget er populært, og 6–7000 ungdom velger hvert år å gå på folkehøgskole. Men er skoleslaget og folkehøgskolebevegelsen fortsatt en samfunnspolitisk kraft, eller har skolene utviklet seg til å bli enkeltstående «opplevessentre» hvor den enkelte elevs opplevelse, nytelse og reisevirksomhet er i fokus under slagordet «Noe(n) som passer for deg»?

AV ANDREW KROGLUND OG MORTEN ERIKSEN

Vår uærbødige påstand er at det er lite å merke til folkehøgskolen som bevegelse, som samfunnspolitisk kraft og som interessefellesskap. Basert på skoleslagets historie og verdigrunnlag hadde vi forventet et synlig engasjement både for skolepolitiske saker, for det nye Norge som er under utvikling og for de globale utfordringene vi står overfor. Hvorfor er folkehøgskolen så taus?

Høsten 2010 overleverte folkehøgskolene i Norge en rapport om elevenes opplevelse av nytteverdien av et folkehøgskoleår til utdanningsminister Kristin Halvorsen. Ikke overraskende er konklusjonen at «personlig modning, utvikling av selvverd og mestringsforventning, sosial læring og i noen grad forberedelse til utdanning framheves som det viktigste utbyttet av et år i folkehøgskolen».

Problematiske er imidlertid forståelsen av læringskategorien «sosial læring og sosialt engasjement», rangert som den nest viktigste kategorien for elevenes utbytte: «Sosialt engasjement innebærer omsorg for hverandre, mulighet for å bo sammen på internat, mulighet for samtale om verdier, eksistensielle spørsmål, at elevene ikke redde for å diskutere og forsvare meninger».

Hva har skjedd med norsk folkehøgskole når sosialt engasjement er redusert til samliv, samtale og meningsutveksling i bofellesskapet? Dette står i skarp kontrast til folkehøgskolens historie og betydning for utviklingen i Norden, hvor Grundtvig og de andre «høvdingene» initierte en skolebevegelse som både var utadrettet, samfunnsengasjert og forstod seg selv som aktiv motkraft og alternativ til rådende skole-, nasjonale- og sosialpolitiske strømninger. Hele Grundtvigs folkeopplysningside handlet om at både skoler og elever skulle ta aktivt del i å fremme demokrati, personlig og nasjonal identitet og utvikling.

Christopher Bruun, en av de mest sentrale i den tidlige folkehøgskolebevegelsen i Norge og forfatter av boka «Folkelige grunntanker» delte sammen med Bjørnson Grundtvigs samfunnsengasjement. De var ivrige debattanter av aktuelle saker som innføring av parlamentarismen og kampen mot pietistisk kristendominans.

I følge både han og Bjørnson skulle folkehøgskolen sørge for at hele mennesket ble utviklet, ikke bare minnet og forstanden, men også følelseslivet og fantasien; elevene skulle få noe å tro på og noe å leve for. Å vektlegge det levende ord ble viktig. Den siste talen Bjørnson holdt på en folkehøgskole, Gudbrandsdalens folkehøgskole i Kvam i 1907, het «Ungdommens fremtidsoppgaver».

Idegrunnlaget til NF reflekterer denne historiske rollen til folkehøgskolen på en aktuell og relevant måte når det heter at: «Skuleslaget må markere seg i kampen for menneskrettar og demokrati, for ei rettferdig og berekraftig utvikling, for livs-opplysning og læring for alle, og for fredsskaping og brubygging. Folkehøgskolen må engasjere seg i kampen mot undertrykking og diskriminering pga. kjønn, rase, tru eller seksuell legning, mot økonomiske og sosiale skilje og mot miljørasering. Folkehøgskolen må spele på lag med dei som arbeider for å nå desse måla».

Fagre ord, men hvor ser vi skoleslaget, forstått som NF selv, folkehøgskoler sammen eller enkeltvis, som markerer seg? Når merket vi sist et engasjement i tråd med uttalt mål og idegrunnlag? Vi vet det skjer en del i skolenes lokalmiljø og nærområder. Men hva med de store sakene? Sannheten er dessverre at folkehøgskolene spiller ingen (vesentlig) samfunnspolitisk rolle i Norge i dag.

Hva bør så folkehøgskolebevegelsen gjøre? Slik vi ser det er det tre alternativer, som ikke nødvendigvis utelukker hverandre fullstendig, men hvor vi mener det er på tide med noen tydelige veivalg. Man kan enten:

- Akseptere at både skoleslaget har endret seg, og at man derfor må finne nye måter både å jobbe og kommunisere på, f.eks ved å være skoler for egenutvikling og mer eller mindre ekstreme opplevelser.
- Legge større vekt på samfunnsengasjement i undervisningen: Flere aksjoner og prosjekter hvor elevene fremmer aktivt samfunnsengasjement.

Morten Eriksen, rektor på Buskerud folkehøgskole.
Foto: Øyvind Krabberød

- «Walk the talk»: Sette felles samfunnsengasjement og aktiv deltakelse fra folkehøgskolebevegelsen sentralt og fra skolenes personale på dagsorden, i tråd med NF sin målsetting.

Vi mener det er nødvendig å prioritere siste alternativ. Tiden er overmoden for at folkehøgskolene kan «walk the talk», dvs at de ikke bare prater om og underviser i samfunnsengasjement, men faktisk begynner å engasjere seg. Det er i dag enda flere saker og større saker å ta tak i, og det er flere muligheter enn noen gang for å delta og ytre seg i den offentlige debatten. 20 år etter Rio, med klimatrussel, global fattigdom, energikrise men samtidig med nye spennende løsninger som presser på, så mener vi folkehøgskolen må være med som endringsaktør. Ungdommens rolle og utfordringer i det nye Norge, menneskesyn og samfunnssyn utfordres fra flere kanter, folkehøgskolens verdier og livstolkning må inspirere og motivere til aktiv deltakelse.

Vi lever i starten av et paradigmeskifte; overgangen fra det fossile til nullkarbonsamfunnet. Skal folkehøgskolen være med som endringsaktør?

Vi tenker da ikke bare på kjappe meldinger og aksjoner gjennom sosiale medier, selv om både disse og andre nye og kreative kanaler må benyttes. Vi mener at folkehøgskolens folk på en langt mer aktiv måte bør følge i fotsporene til de tidlige pionerer og ta tak i de store sakene. Man bør lære av de to navnene i bevegelsen som for tiden synes å engasjere seg utad i samtiden: Nansenskolens rektor Dag Hareide og skolens tidligere rektor Inge Eidsvåg. Dette er skrivende og debatterende mennesker med fokus på aktuelle saker i tiden, dannelse og pedagogiske spørsmål. Det er plass til mange flere. Og det er saker til flere. Skal dette kunne skje må imidlertid skolene og de ansatte prioritere dette arbeidet, og la seg inspirere. I så måte er den nye folkehøgskoleboka «Med livet som pensum» en god inspirasjonskilde. Og en kilde til ettertanke: Hvilket liv er det vi holder fram som pensum? Og hva gjør vi for å prege utviklingen av dette sårbare og truede livet i en god retning?

Vi har følgende konkrete råd til folkehøgskolebevegelsen, den enkelte skole og den enkelte medarbeider. Man må:

- Våge å velge en eller to viktige saker som skolen brenner for og har et ønske om å forandre. Det er nok av saker å ta tak i, både de som direkte angår elevene (utdanning, arbeid, bolig, økonomi, rus, psykiatri for å nevne noen), de som angår nasjonen/det nye Norge (miljø, fattigdom, kultur, energi, krigsdeltakelse, våpenproduksjon, oljefondet, innvandring/integrasjon osv.) og ikke minst de globale utfordringene.
- Våge å stå ved sine saker over tid, bygge kunnskap og kompetanse på sakene og derved troverdighet i budskap og engasjement.

- Vurdere å velge en eller to partnere innen den mangfoldige organisasjonsfloraen i Norge, eventuelt internasjonalt, som kan bidra både til å øke kunnskap, kontaktnett og derved innflytelse, samt kan gi eventuelle aksjoner som ansatte og elever er med på en større betydning.

- Våge å sette av ressurser slik at personalet kan få opplæring i og tidsressurser til å skrive, debattere og delta i relevante møter. I og med skolenes store pedagogiske og økonomiske frihet, så har skolene i dag alle muligheter til å skolere seg og gi ansatte som ønsker det kompetanse til at de kan øve opp nødvendig engasjement, trygghet og kreativitet til å «gå inn i sin tid». Samt inspirere til finne stadig nye veier for skoleslaget som samfunnspolitisk aktør.

- Våge å løfte debattene ut av de indre sirkler i folkehøgskolen og ha ambisjoner om å komme på i de større debattfora. Dette ekskluderer ikke mulighetene til intern publisasjon og debatt.

- Utvikle noen markerte talspersoner for folkehøgskolebevegelsen, trene deres evne til å se saker, til skriftlig og muntlig presentasjon, gjøre dem bedre i stand til å fremme saker i eksterne media og gi dem møteplasser og arenaer hvor de kan inspirere hverandre til innsats, samt:

- Etablere «skriveteam» av rektorer/ansatte som får tips og blir fulgt opp med tanke på å bidra sammen til å sette saker på dagsorden og skrive bedre sammen. Dette er en vanlig samarbeidsform i interesseorganisasjonene, hvor saker utvikles og skrives av flere medarbeidere i team.

Vi lever «under en blodig storm», hvor vi må være villige til å ta del i den demokratiske striden for bærekraftige og rettferdige løsninger. Derfor trenger folkehøgskolene tydelig, samfunnspolitisk engasjement. Og derfor må vi sette det virkelige livet på pensumlista, det livet som både er vakkert og truet. Ellers vil skoleslaget rote seg bort i sin egen nytelse og etter hvert drukne i egen navlelo.

ANDREW KROGLUND, SKRIBENT OG INFORMASJONSSJEF I
UTVIKLINGSFONDET, ANDREW@UTVIKLINGSFONDET.NO
MORTEN ERIKSEN, REKTOR VED BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE,
MORTENERIKSENS@GMAIL.COM

(Artikkelforfatterne har mer enn 40 års samlet fartstid i organisasjonslivet i Norge og internasjonalt, med samfunnspåvirkning som hovedfelt, og gir kurs og veiledning i å skrive for media).

I god folkehøgskoleånd

Der PISA-undersøkelsen kartlegger elevers spesifikke kunnskaper, handler ICCS-studien om å kartlegge ungdommers nivå av dannelse og sans for demokrati.

MARTE FOUGNER HJORT

Det er institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo, på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet som har laget rapporten «Morgendagens samfunnsborgere. Norske ungdomsskoleelevers prestasjoner og svar på spørsmål i den internasjonale demokratiundersøkelsen ICCS».

Under en konferanse i regi av Utdanningsdirektoratet i Oslo i mars, ble rapporten lagt frem for en tettpakket forsamling av skolefolk. Dosent Rolf Mikkelsen, en av rapportens tre forfattere, fortalte om hovedfunnene i studien.

Studien presenterer elevsvar, lærersvar og skolesvar fra den internasjonale studien ICCS (International Civic and Citizenship Education study).

Kartlegging, ikke måling

Studien kartlegger ungdomskoleelevers oppfatninger av demokrati og medborgerskap, og læreres bruk av demokratirelatert undervisning, samt skolelederes oppfatninger av det samme temaet. Undersøkelsen ble gjennomført i 2009 i 38 land fra fem verdensdeler. I Norge var det 8. og 9. klassinger som ble testet. Felles for alle landene var at elevene som ble testet var 15 år.

Rolf Mikkelsen påpekte også flere ganger at dette er en kartlegging, til forskjell fra PISA-undersøkelsen, som er en måling.

ICCS har altså tatt for seg skolens dannelsesoppdrag, og skulle dermed være interessant lesning for folkehøgskolefolk.

Fire hovedtemaer

Mikkelsen definerer skolens dannelsesoppdrag til å dreie seg om fire hovedtemaer: felleskapsorientering, individorientering, arbeidslivsorientering og allmenndannelse. ICCS handler altså mer om det allmenndannende enn det naturvitenskapelige. Denne studien gir med andre ord en pekepinn på hvordan ståa er hos de fremtidige folkehøgskoleelevene.

Undersøkelsen kartlegger elevenes oppfatninger av demokratiske verdier, altså elevenes oppfatninger av hva det vil si å være en god samfunnsborger. Elevene ble bedt om å ta stilling til påstander om ytringsfrihet, retten til å protestere, retten til å velge politiske ledere og til allmenne sosiale og politiske rettigheter. ICCS-undersøkelsen kartlegger også elevenes oppfatning av medborgerskap, eller samfunnsborgerskap. Forskerne spurte elevene om i hvilken grad unge mennesker er interessert i politikk og samfunnsliv, og i hvilken grad elevene støtter grunnleggende demokratiske verdier.

Norske elever over snittet

Mikkelsen fortalte videre at norske elever fikk det beste resultatet av alle de nordiske landene. De andre nordiske landene ligger under det internasjonale gjennomsnittet.

Undersøkelsen viser videre at norske elever, oftere enn elever i de andre nordiske landene, mener at en demokratisk samfunnsborger stemmer ved valg, følger med på det som skjer, setter seg inn i historien og viser respekt for medlemmer av regjeringen. Ganske få elever i de andre nordiske landene mener at en demokratisk samfunnsborger deltar i diskusjoner.

Undersøkelsen viser også at norske 15-åringer er mer deltakerorienterte enn elevene i de andre nordiske landene.

Når det gjelder politisk bevissthet viser studien at seks av ti norske elever har et positivt syn på sin egen evne til å beherske ferdigheter i politisk deltakelse. Jentene har lavere selvtilit her enn guttene, men de har til gjengjeld høyere egenmestring.

Norske elever støtter også i overveldende grad opp om kvinners rettigheter i samfunnsliv og politikk. Denne støtten har også vært stabil de siste ti årene.

Opplyftende lesning for folkehøgskolerørsla, dette. Vil du ha tak i hele rapporten, ta kontakt med Institutt for lærerutdanning og skoleforskning på Universitetet i Oslo.

NOBELS FREDSSENTER

TRANSIT

13. mai åpnet fotoutstillingen Transit om fredsprisvinneren Fridtjof Nansen og flyktninger i dag på Nobels Fredssenter. Transit forteller historien om Nansens innsats for krigsfanger, sult-rammede og flyktninger tidlig i forrige århundre. Gjennom den prisbelønte norske fotografen Espen Rasmussens fotografier får publikum også et innblikk i hverdagen for flyktninger i dag, snart hundre år etter at Nansen mottok fredsprisen.

ØYVIND KRABBERØD

I dag lever mer enn 43 millioner mennesker fortsatt på flukt. Med fotografier, filmessays og intervjuer skaper Espen Rasmussen et nært og aktuelt portrett av enkelt-menneskene bak milliontallene. I møter med flyktninger i Afghanistan, Tsjad, Colombia, DR Congo, Georgia, Jemen, Norge, Serbia og Syria får publikum oppleve flyktningers hverdag på godt og vondt.

Nansen var en pioner innenfor det humanitære arbeidet, og ble den første Høykommissæren for flyktninger. Han reiste selv ut i felt for å møte de han skulle hjelpe, og fotograferte og dokumenterte nøden han så. Kampanjene hans for å samle inn penger og økonomisk hjelp var oppsiktsvekkende moderne. I Transit får publikum se Nansens egne fotografier og bli bedre kjent med humanisten og fredsprisvinneren Nansen. Likheten i mange av Nansens og Rasmussens fotografier er slående.

«Nansen-passet»

Fridtjof Nansens navn er uløselig knyttet til «Nansen-passet» – et identitets- og reisedokument som ga mennesker på flukt etter første verdenskrig helt sentrale rettigheter. I dag lever mange som papirløse, også i Norge. For

Politikk er praktisk neste-kjærlighet. FRIDTJOF NANSEN

første gang skildres livet som papirløs i Norge i en stor utstilling. Rasmussen har i flere år fulgt en gutt som kaller seg Rahman, en mindreårig iransk-kurdisk asyl-søker, som etter to avslag på asylsøknaden nå oppholder seg ulovlig i Norge. I et eget rom i utstillingen blir de besøkende kjent med Rahman og historien hans gjennom portretter, film, intervjuer og hans egne dagboknotater.

I forbindelse med utstillingen tilbys undervisnings-opplegget Hjemmefra for skoleklasser.

Espen Rasmussens fotobok Transit gis ut på forlaget Dewi Lewis og lanseres samtidig som utstillingen. Transit er produsert av Nobels Fredssenter og er utviklet i tett samarbeid med fotograf Espen Rasmussen fra foto-byrået Panos Pictures og Nansen-ekspert.

Carl-Emil Vogt. Utstillingen er støttet av Fond for lyd og bilde, Fritt Ord og Norad.

UTSTILLINGEN TRANSIT

Nansenåret på Nobels Fredssenter
Nobels Fredssenter 13. mai – 22. januar 2012

- Fotoutstilling om Fridtjof Nansen og flyktninger i dag.
- Fotografiene er tatt av den prisbelønte fotografen Espen Rasmussen og Fridtjof Nansen selv.
- Undervisningsopplegget Hjemmefra tilbys skolegrupper fra 5. trinn til og med videregående skole.
- Det er i år 150 år siden Nansen ble født, og Nobels Fredssenter feirer Nansenåret med utstillingen TRANSIT
- Fridtjof Nansen fikk Nobels fredspris i 1922.

Chad
I området rundt Birak, rett ved grensen mot Sudan, bor hundrevis av flyktninger i enkle stråhytter. Foto: Espen Rasmussen / Panos Pictures

Serbia
I Roma-leiren Salvatore er boligene laget av plast, presseninger og containere. Når det regner, fylles både hus og gater med vann. Foto: Espen Rasmussen / Panos Pictures

FOLKEHØYSKOLENE ER POPULÆRE

Det blir stadig mer populært å ta et år på folkehøgskole. Hvert år søker rundt 7.000 ungdommer seg til folkehøgskolene. Det utgjør ti prosent av hvert årskull. Mange vil ha et friår fra karakterer og leksepress. Dessuten er det nok mange som vil ha et år til å tenke seg om for å finne ut av videre utdanning. Et år på folkehøgskole gir dessuten to verdifulle alderspoeng som gjelder ved inntak til høyskoler og universiteter.

DARBU

Buskerud Folkehøgskule ligger på Darbu. Skolen har i alt seks ulike linjetilbud. Alle har et kunstnerisk preg, med film, teater, musikk og kreativ skriving som faste linjer. Skolen har 90 plasser hvert år. Per dato har 58 elever sagt ja og de har så langt 239 søkere. Skolen regner med flere søkere i år, fordi det merkes at interessen er større nå enn på samme tidspunkt foregående år. Laagendalsposten, 04.04.2011

VANT «STJERNESKUDD»

Nå blir «Under the Maple Tree» forfilm når filmen «Hjelp, vi er russ» kommer på kino neste fredag. Trioen bak «Under the Maple Tree» gikk helt til topps i konkurransen «Stjerneskudd». Tirsdag kunne de motta heder og ære på filmfestival i

BLE RANET I RIO

Noen elever fra Backpack Surprise-linja ved Soltun Folkehøgskole fikk et ublidt møte med Rio. Noen av elevene fra en av de tre gruppene ved skolens linje opplevde å bli ranet under et opphold i Rio, da gruppa var innom den brasilianske storbyen. – Det hører til sjeldenhetene at våre elever blir utsatt for slike opplevelser, forteller Bernt Egil Alstadsæther, som er lærer ved Backpack Suprise-linja ved Soltun Folkehøgskole på Evenskjer.

Tar forbehold

– Vi bruker på forhånd mye tid på å fokusere på sikkerhet på våre reiser. Men av og til kan det skje slike episoder. Og vi er klar på at en da skal slippe verdisakene, og tenke på å berge seg selv, sier Alstadsæther. Harstad tidende, 03.05.2011

VIL HJELPE UNGE TIL ARTISTKARRIERE

Musikkproduksjon er den mest populære linja på Skiringssal neste skoleår. Folkehøgskolen i Sandefjord har lagt om og modernisert fem av syv linjefag. Samtidig pågår det en omfattende ombygging og utvidelse av skolen. Disse to faktorene har ført til et rekordstort antall søkere kommende skoleår, opplyser studierektor Fredrik Møller-Hansen.

Nytt navn og endret innhold

Blant de fagene som skal pusses opp er musikk, som er blitt omdøpt til musikkproduksjon og låtskriving. Mens det tidligere er lagt mest vekt på instrumentopplæring og samspill på musikklinja, ønsker skolen å gi elever mulighet til å arbeide med prosjekter i studio, og hjelpe elever med å komme i gang med en artistkarriere. Moderniseringen på flere felt har vært en fulltreffer. 65 søkere har meldt seg til 15 plasser. Dermed er musikkproduksjon og låtskriving blitt den mest søkte linja på Skiringssal kommende skoleår, som starter 21. august. Sandefjords blad, 15.04.2011

Noen refleksjoner rundt en folkehøgskoletur til Sri Lanka

Vokallinjen ved Follo folkehøgskole reiste første uke i april til Colombo på Sri Lanka. Vårt mål var å besøke barnehjem drevet av organisasjonen «Marys Venner». Dette er en fadderorganisasjon som hjelper barn på i alt 25 barnehjem på Sri Lanka.

AV CHRISTIAN KILLENGREN. FOTO: FOLLO FOLKEHØGSKOLE

Barna får gjennom «Marys venner» en trygg oppvekst på barnehjemmet, der de bor og får skolegang til de fyller 18 år. Organisasjonen hjelper også de sponsede ungdommene til høyere utdanning slik at de kan få seg en jobb og bli selvhjulpne. Fadderordningen på 200 kroner i måneden gir dessuten et overskudd som settes på barnets egen sparekonto, slik at barna har en startkapital når de forlater barnehjemmet. Vokallinjen har nå vært «faddere» for tre barn i tre år, med ett fadderbarn på Sri Lanka, ett i Thailand og ett i Bangalore i India. Vokalklassen reiser rundt i eget nærdistrikt og synger for andre, noe som innebærer at sangen dermed også kommer en tredjepart til gode. Pengene som kommer inn går til fadderordningen.

«Marys Venner» har eksistert i litt over 30 år og er registrert av «Innsamlingskontrollen», som kan bekrefte at 99 prosent av innsamlede midler i organisasjonen går til formålet, den høyeste formålsprosent som en fadderorganisasjon kan vise til. I år ville Vokalklassen reise til Sri Lanka selv, for å se hva «Marys Venner» evnet å utrette på barnehjemmene, der barna og ungdommene de støtter, selv levde. Vi dro en tidlig fredagsmorgen fra Vestby med store forventninger.

Livslange vennskap

En lang flytur gikk svært fint. Etter nærmere ti timer i luften landet vi på Colombos flyplass tidlig lørdag morgen lokal tid. En delegasjon fra «Marys Venner», inkludert organisasjonens president, sto klare på flyplassen for å ta

imot oss. Disse skulle følge oss gjennom en hel uke, som var tiden vi hadde avsatt til vår reise i landet. Vi hadde egen buss til rådighet under reisen.

Første dag var satt av til hvile. Dagen etter bar det avgårde til besøk på første barnehjem (av i alt fem). Dette må være noe av det nærmeste man kan komme en folkehøgskole i denne delen av verden. På Bolawalana, Seth Sevana, som stedet het, møtte vi unge jenter i 18-årsalderen. De hadde avsluttet sin barnehjemstilværelse og hadde nå fått plass på en ettårig skole, også denne i regi av «Marys Venner», hvor de levde, fikk undervisning, laget mat, bodde og knyttet livslange vennskap med hverandre. Nonner tilsluttet nonneordenen «Good Shepherds», var deres lærere og mentorer. Svært mange likhetspunkter til innholdet i en norsk folkehøgskole, m.a.o., med unntak av nonnene. Og hvilket møte det ble mellom våre elever og jentene på Bolawalana, så å si fra første stund! De var jo nesten i samme båt! Like gamle, skoleelever, tett knyttet

Alle jentene i vokalklassen ble sminket og pyntet til bryllup/selskap av elevene på «Beauty-Care»-klassen på Seth Sevana. Dette var en del av deres avslutningsoppgave.

«Oppholdet på barnehjem har vært deres sjanse i livet. Om de ikke hadde grepet den, ville de endt på gaten»

sammen og med store forventninger til hva livet ville bringe. Nå skulle vi være sammen et helt døgn! (Jentene våre fra klassen skulle få overnatte i klosteret der og få kjenne på hvordan det var å bo et slikt sted uten air-condition og andre moderne bekvemmeligheter.) En naturlig sjenerthet ble raskt avløst av iver og glede over å få vist frem alt ved egen skole, inkludert alle undervisningsrom, kirken som lå rett ved, og den flotte og meget omfangsrike grønnsakshagen de hadde opparbeidet utenfor undervisningsbygget. I tillegg ble vi overøst med gaver og takknemlighetsfulle blikk og smil.

Respekt og takknemlighet

Den respekten de hadde overfor øvrighetspersoner og lærere, var meget slående! Dette var særlig synlig idet vi ankom. Alle jentene sto da oppmarsjert i to rekker, ikledd vakre kjoler, hvoretter noen få av dem kommer frem mot oss lærere og legger seg ned for våre føtter med ansiktet vendt ned mot gulvet. Slik ville de signalisere sin respekt og takknemlighet overfor oss. Jeg holdt nesten på å miste pusten av opptrinet. Dette var svært overraskende! For dem var det helt selvsagt at vi skulle beæres på denne måten. Vi fikk dessuten alle en blomst hver, også elevene våre. For jentene på Bolawalana var det åpenbart veldig stort å få besøk av jevnaldrende fra den andre siden av kloden. Gleden og takknemligheten over det at vi var kommet til dem, ønsket de å synliggjøre på sin måte, i tråd med slik dette uttrykkes innen deres kultur.

Deres synlige og uttrykte takknemlighet hadde vi for øvrig noe å lære av. Den gikk naturligvis ikke upåaktet hen hos våre ungdommer heller. De kom raskt på bølgelengde med jentene på Bolawalana, ikke minst som følge av den åpenbare hjerteligheten og takknemligheten de var blitt møtt med. Det vi vet om alle disse barna og ungdommene på barnehjemmene er at samtlige har en traumatisk bakgrunn. Oppholdet på barnehjem har simpelthen vært deres sjanse i livet. Om de ikke hadde grepet den, ville de endt på gaten. Det var en dyptfølt og ekte takknemlighet de bar på, som vi fikk møte, og som vi som har «alt», sannsynligvis har mye å lære av. Mange av barna var da også kommet rett fra gaten. Møtet med denne siden av livet, det å se slike unike uttrykk for takknemlighet, som her hjemme antar helt andre former, og å se at det nytter å løfte mennesker opp fra et trist og uverdig liv, var noe av det viktigste vi kunne få med oss av lærdom hjem igjen.

Stygg borgerkrig

Men de har selvsagt mye å slite med i et land som Sri Lanka også. Skolesystemet er svært konkurransebasert i og med at det kun er plass til i underkant av 20 prosent av ungdomskulene, innen høyere utdanning. Landet har dessuten levd med en stygg borgerkrig gjennom 26 år. Den tamilske delen av befolkningen, som var den tapende part i krigen,

skal involveres i befolkningen og få sin naturlige plass. Når det vil skje, gjenstår å se. Seierherrene setter premissene for sameksistensen videre. Nå som freden skal bygges, går landet utfordrende tider i møte.

Som reisemål for en norsk folkehøgskole var likevel dette noe av det mest meningsfulle av turer jeg har vært med på gjennom 20 års fartstid i skoleslaget. I et rundskriv fra Kunnskapsdepartementet heter det da også at utenlands-turene bør støtte opp om et internasjonalt engasjement. Det er således med tilfredshet at jeg også i lys av dette perspektivet kan fastslå at turen denne gangen med Vokallinjen var meget vellykket. Jeg tror jeg må fastslå at nærmere et opplegg som fortjener betegnelsen skole for livet, har jeg kanskje ikke vært siden jeg ble lærer i folkehøgskolen.

Se www.marysvenner.no

Jarand med en gruppe barn på barnehjemmet «Home of Hope» i Nuwara Eliya.

Nina med ei av jentene på Marys Venners eget barnehjem «Childrens corner» i Ambalangoda, helt syd på Sri Lanka.

Sofieprisen 2011 til Tristram Stuart

Tristram Stuart (født 1978) får prisen for sin innsats mot kasting av mat. Han er en er britisk aktivist og forfatter som ser på de sosiale og miljømessige konsekvensene knyttet til mat.

AV ØYVIND KRABBERØD

Siden utgivelsen av den kritikerroste boken Waste: Uncovering the Global Food Scandal (Penguin, 2009) har han bistått frivillige organisasjoner, myndigheter, industri og interesseorganisasjoner med å iverksette tiltak for å redusere nyttbart matavfall.

I desember 2009 var Stuart initiativtaker til en gigantisk gratislunsj på Trafalgar Square «Feeding the 5000», hvor han og samarbeidspartnere serverte Londonere mat basert på ingredienser som ellers ville ha blitt kastet. I samarbeid med den britiske avisen The Guardian har han dessuten lansert prosjektet «Food Waste Watchdog», der folk oppmuntres til å ta bilder av mat som er blitt kastet. Bildene legges så ut på en egen hjemmeside hos avisen. I 2010 var han med på initiativet «A Taste of Freedom», et resirkuleringstiltak hvor frukt og grønnsaker som kastes blir forvandlet til velsmakende smootier og sorbeter.

Forkastelig fordeling

Stuart kombinerer rollene som aktivist, lobbyist og analytisk skribent. Hans mange slående eksempler viser hvordan enkle endringer hos forbrukere, politikere og næringsliv kan føre til store kutt i matavfall. Stuart understreker det forkastelige ved dagens globale fordeling av mat, hvor over en tredel av maten i den rike delen av verden kastes. Samtidig lider nesten én milliard mennesker verden over av alvorlig underernæring.

Stuart understreker hvordan kasting av mat er en alvorlig miljøtrussel. Dersom matproduksjon tilpasses etterspørsel, blir sluttresultatet et sunnere og mer bærekraftig miljø. Stuart peker også på hvordan bistand kan bidra til å støtte bønder og infrastruktur i landbruket lokalt, i form av for eksempel kornlagre og pasteurisering, og slik forhindre at mat må kastes før den når markedet. Tristram Stuarts initiativer og analyser om matavfall gir seg ikke ut for å være en komplett løsning på verdens miljøutfordringer. Han fortjener imidlertid honnør for å bidra til å skape mer oppmerksomhet og bevisstgjøring om et utbredt

– men lenge forsømt – fenomen: Verdens voksende søppelberg av spiselig mat.

Rom for ettertanke

Stuarts viser hvordan mat er en global ressurs og hvordan det å redusere kasting av mat kan ha positive menneskelige, økonomiske og økologiske konsekvenser – både for den enkelte, verdensøkonomien og miljøet. Stuart ser både på mikro- og makronivå. Bevegelsen han har startet, som så langt primært har vært begrenset til Storbritannia, viser lovende takter også i flere andre land. Kampen mot kasting av mat har derfor et stort potensial til å nå resten av verden.

Tristram Stuart tildeles Sofieprisen 2011 for å skape oppmerksomhet om en av vår tids tydelige miljømessige og moralske skandaler: Den kastingen av mat som foregår i alle deler av samfunnet – fra kjøkkenbenken til søppeldunken, fra appelsinlundene i California til supermarkedenes søppelcontainere. For å nå ut med budskapet tenker Stuart nytt og kreativt, bruker humor og illustrerende eksempler som gir rom for ettertanke.

I desember 2009 var Stuart initiativtaker til en gigantisk gratislunsj på Trafalgar Square «Feeding the 5000» – med mat som ellers ville blitt kastet. Foto: Martin Bowman

SOFIEPRISEN

Sofieprisen ble opprettet i 1997 etter et initiativ fra forfatteren Jostein Gaarder og Siri Dannevig. Prisen (på US \$ 100.000,00) er en årlig internasjonal miljø- og bærekraftig utviklingspris. Den deles ut til en eller flere enkeltpersoner, eventuelt en organisasjon, som på en banebrytende eller særlig oppfinnsom måte har pekt på alternativer til dagens utvikling eller satt slike i verk.

Strek og striper

AV MORTEN SKÅLVIK

Linja Strek og striper ved Ringeby folkehøgskule jobber med tegneserier. De vil i tiden framover bidra fast i Folkehøgskolen.

Vonheimstemnet 2011

Vonheimstemnet arrangeres 30. og 31. juli. Laurdag blir det bygdakveld kl. 18.00 med kåseri av skulemannen Ole Johannes Gillebo frå Øyer med temaet «Menneske eg møtte» Song og musikk frå lokalmiljøet.

Søndag blir det høgmesse i Follebu kyrkje kl. 11.00, og stemna tek til kl. 14.30 på Vonheim. Tale av forfattaren Ola Jonsmoen frå Alvdaal med temaet «Kjell Aukrust – alvoret bak humoren». Her blir det korsong og framføring av «Draumkvedet» ved leikarar frå bygdene omkring.

Båe dagane blir det servering, men dei som vil ha middag søndag må melda frå til leiaren. Torgunn Holm Maurset tlf. 61220482 eller 48098585 ei veke på førehand.

KINESISKE APPLE-ARBEIDERE BEHANDLES SOM MASKINER

Vestens voksende etterspørsel etter iPhone og iPad går hardt utover kinesiske arbeidere. En undersøkelse avslører at arbeiderne ved de to største Apple-fabrikkene i Sør-Kina må arbeide under helt «umenneskelige» arbeidsforhold. Ekstremt lange arbeidsdager og uvanlig strenge regler er noen av hovedfunnene i undersøkelsen. De omkring 500.000 fabrikkarbeiderne skal også ha blitt tvunget til å skrive under på en anti-selvmondskontrakt, der arbeideren må skrive under på at de ikke skal begå selvmord. Kontrakten dukket opp i kjølvannet av en rekke dødsfall blant de ansatte i fjor, melder The Guardian.

ABC STARTSIDEN

FIND DET DU IKKE ER GOD TIL

«Find det du er god til» burde erstattes med «Find det du ikke er god til». Er managementkulturen ved at overta høyskolens særlige kendetegn? Derfor burde høyskolens valgsprog være «Find det du ikke er god til» (og bli bedre til dette – underforstået). I modsetning til managementverdenens kolde skulder til problemene, skal problemer stirres direkte i fjæset og diskuteres, til vores øjne flimrer, og vi drætter om af træthed.

OLE RAHBEK I HØJSKOLEBLADET

KULTURPALASS

En rekke steder har fått nye kulturhus i det siste, som Voss, Oppdal, Hammerfest, Larvik, Asker, Sandvika. Boom`en har trolig sammenheng med den amerikanske økonomen Richard Floridas tro på at kulturnæringen redder verden, i hvert fall by- og tettstedplanleggingen. I den nesten ti år gamle boken The Rise of the Creative Class, senere bøker og en rekke foredrag, viser Florida hvordan den såkalt kreative klasse (rockemusikere, homser, de som arbeider innen reklame og media) virker inn på vekst- og innovasjonspotensialet. Og det er ikke gitt at den kreative klassen bare bor i byer. Småsteder som ligger tett på storbyene, for eksempel Lørenskog, scorer høyere på kreativitetsindeksen enn småsteder som ligger lenger fra.

LOTTE SANDBERG I AFTENPOSTEN K

VEGETARIANISME

McVeggie. Trodde du at McDonald`s var beviset på at matvarene verden over er i ferd med å bli identiske, må du tro om igjen. Når du går inn døren til en indisk McDonald`s, er det ingen Big Mac å oppdrive. Standardburgeren er i stedet en saftig McVeggie, som serveres med en spesiell vegetarianervennlig majones laget uten egg. Alle produkter er garantert frie for både svinekjøtt og storfekjøtt, og rundt halvparten av menyen er helt vegetarisk. Dersom du ønsker å innta animalsk protein, må du pent avfinne deg med en kyllingburger eller fiske-sandwich. Mens kinas kjøttkonsum pr. innbygger er mer enn tidoblet siden 1961 og nå ligger på 52,4 kilo, har det gjennomsnittlige kjøttinntaket i India økt med høyst beskjedne 1,5 kilo, og ligger nå på 5,2 kilo. Det finnes flere vegetarianere i India enn innbyggere i USA, men i det meste av verden betraktes likevel vegetarianisme fremdeles som et marginalt fenomen

AFTENPOSTEN INNSIKT

OLJENS MAKTRUKTUR

Vestlige regjeringer har lenge støttet «stabile» autoritære regimer i Midt-østen, og jevnlig utstyrt og lært opp deres sikkerhetsstyrker. Dette kyniske prosjektet – hvis største prestasjon var å produsere olje for verdensøkonomien – er nå i ferd med å gå i oppløsning. Uansett hva som blir utfallet av de mange protestene, urolighetene og opprøret som nå feier gjennom Midt-østen, er én ting helt sikkert: Olje-verdenen vil bli forandret for alltid. Det som foregår nå, er bare en første, liten rystelse som en opptakt til det oljeskjelvet som vil ryste var verden helt inn til beinet.

AFTENPOSTEN INNSIKT

KAN TROLLET SPREKKE?

Det fins eit fleirknolla troll Vesten har aukande angst for, vi har gitt det samlenamnet islamsk fundamentalisme. Trollet har mange ansikt og ulike avleggjarar: Al-Qaida, Taliba, Den muslimske brorskapen, Hizbollah, Hamas, Mulla Krekar. Heilt sidan 11. september 2001 har vi håpa at den muslimske verda ville utfordre det destruktive tankegodset til Bin Laden & co og ta til orde for reform. Men det ekstremistiske trollet har stadig fått næring frå regime som har knebla normale politiske uttrykk, regime vi i Vesten har støtta. Nå er situasjonen i endring. Det arabiske folket har tatt saka i sine egne hender og overraska både oss og fundamentalistane. Både Hosni Murbarak og Ben Ali var våre vener, men dei unge internettaktivistane definerte dei som mørkemenn som måtte vekk. Tunisia og Egypt er nå på første trinn i det som entusiastisk blir kalla revolusjon i vestlege medium. Marx og Lenin ville ha blitt forbausa, her jublar plutselig konservative talsmenn for sosial revolusjon.

SIGRUN SLAPGÅRD I DAG OG TID

Riktig rektor?

**SJANSESPILLET SOM
AVGJØR DITT BARNS
SKOLEGANG**

Interessante historier om rektors rolle,
i en utydelig bok om tydelig skoleledelse.

AV LENA SENDSTAD

FORFATTER: JON MORTEN MELHUS
OG PERNILLE DYSTHE
FOTO: KNUt BRY
UTGIVER: MELHUS COMMUNICATION

Boka Riktig Rektor? Med undertittel: Sjansespillet som avgjør ditt barns skolegang, er gitt ut på Melhus Communication AS i 2010. Boka setter fokus på viktigheten av gode rektorer i norsk skole og mangfoldet av måter å løse denne rollen på. Boka tar oss, i løpet av sine 215 sider og 17 kapitler gjennom møter med 11 rektorer. Knut Bry er bokens fotograf, og kunne stått som medforfatter, når man ser på resultatets bilderike uttrykk. Det er fargerike bilder av barn og skolehverdag på nesten alle sider. Designet ligner nesten på en lekker kokebok, men fall ikke dermed for fristelsen til å tro at den gir noen oppskrift på god skole, selv om det litt er det den gir seg ut for.

Boka har seks innledende kapitler, tekstkaptitler som kjapt gjøres unna på 23 sider, som forsøker å skissere status på norsk skole i dag. De neste 11 kapitlene kalles i boka «eksempler», jeg antar det er ment som eksempler på den holdningen til skole, virksomhet, ledelse og læring som vi har blitt introdusert for i de første kapitlene. De 11 kapitlene kunne også kalles portrettintervjuer med 11 rektorer som deler erfaringer fra sitt virke på sin skole.

Utydelig

At boka har to forfattere merkes ved et skarpt skille mellom bokas to deler og nærmest to sjangere, selv om det ikke fremgår av tekstene hvem som har skrevet hva. Portrettintervjuene har smak av magasinverdenen som Dysthe kommer fra i damebladet Henne. Hun lager gode letteste tekster om mennesker som jobber, mener og lever i skole-Norge i dag. Det er også opplagt å tro at de seks første kapitlene som gir boka retning og ramme, kommer fra Melhus, som i forfatterintroduksjonen presenteres som siviløkonom, entertainer og foredragsholder med bred bakgrunn fra ledelse og næringsliv.

Boken er en slags faglitterær overbevisningsbok med utydelig sjanger. Den gir seg på insisterende vis ut for å være en bok fra private aktører «som bryr seg om skole», til «alle dere foreldre der ute» som burde stille høyere krav til skolene barna deres går på, og først og fremst være kritisk til rektor. Dette budskapet som gjentas igjen og igjen i

mange forskjellige formuleringer, fremstår interessant dobbelt idet det på den ene siden preker ansvar, tydelighet, tillit og kommunikasjon, og samtidig snakker til foreldre og lesere som tydelige passive mottagere; konsumenter av skole. Det er som forbrukere, og med et slags forbrukerspråk vi, ifølge boken, skal stille krav, kreve kvalitet og insistere på vår rett til god utdanning.

For denne anmelder er det forstyrrende at så verdiladede, normative og misjonerende utsagn kommer fra en så utydelig avsender. Det er verdt å ta en liten kikk i kulissene på denne boka og i innrammingen av den, for den er ikke en typisk skolebok. Det går nesten litt detektiv i meg: de som sammen med mange andre takkes bakerst i boken er Civita-grunnlegger Kristin Clemet, og Liberal høyrestemme Michael Tetzschner. Men det er meget utydelig hvor bokas stemme egentlig kommer fra.

Ingen nyanser

Avsender er altså Melhus Communication som later til å være et privat forlag til den ene av forfatterene, Morten Melhus. Og hans første seks kapitler blir utsagnskapitler, nesten misjonerende kapitler om lengselen etter den sterke leder. Det er ikke mangel på referanser i teksten som er problemet, men litt som i en skolestil klippes og limes småbiter av resultater fra en mengde forskjellige kilder (først og fremst internasjonale undersøkelser om skole: PISA, TALIS 2008 o.s.v.) sammen for å sannsynliggjøre forfatterens overbevisning. Synsingen og argumentasjonen i teksten får stå uimotsagt. Mengder av analyser og undersøkelser refereres men konklusjonene boka trekker, er løst koblet fra materialet den hevder å bygge på. Ingen perspektivering, undring eller nyansering er det rom for. Målstyring er nemlig veien! Påstandene er at rektor har noe å lære av privat næringsliv og andre virksomhetsledere. At skolen burde bli mer målrettet og at veien til bedre skole er gjennom den sterke rektor. At man må stille krav. At veien til bedre skole er tydelig ledelse. Boka gir en 10 punkts sjekklister!

Det som gjør sjangerbruddet midt i boka så voldsomt, er at rektorene som portretteres ikke forholder seg til Melhuus sine budskap. De blir marionetter som stilles opp på en bokscene for å iscenesette i kjøtt og blod den type skole som boka har satt seg fore å portrettere. En slags allvitende generell påstands-tekst er klasket på foran 11 enkeltstående portretter, som heller ikke forholder seg til hverandre.

Lesverdige portretter

Dette gjør boka merkelig. Men hvis man greier å legge det til side, så har man her noen fine og interessante portretter av rektorer. Og de er meget leseverdige, og til tider artige materiale. Det er spennende lesning når enkeltindivider får mulighet til å dele sine visjoner og sin praksis på løs line.

Det er klart at når perspektivet er fokuset på rektor som leder, er det den delen av skole man får se. Men det er ingen

svakheter i seg selv. Boka inngår i en tradisjon som hyller den sterke lederen, og beskriver ham nærmest som supermann. I noen av bokas eksempler kan man også se denne vinklingen. Tydeligst kanskje i bokas første portrett, av rektor Leif Østli, som introduseres som en redningsmann for vanskelige skoler: Jordal ungdomsskole, og siden Bryn skole i Fredrikstad. Uten å beskrive kontekst nærmere, fremstilles rektor her litt som en mr. Wolf, som kommer inn og snur ukultur til kultur, fravær til nærvær og sjusk til ansvar. Det er lett å bli fascinert av rørende oppveksthistorier med tilsynelatende happy ending. Noe av det som i en slik vinkling ikke undersøkes er: hvordan blir endringen mer enn et stunt.

Det som gjør denne boka lesverdig er altså portrettintervjuene. Det er mange fine nære beskrivelser av levende mennesker som forsøker å gjøre en god jobb i dagens skole-Norge. Jeg greier ikke å høre at de snakker spesielt høyt om målstyring. De beskriver ganske så pragmatisk sine forsøk på å drive en så kompleks og hybrid virksomhet som skole er, som best de kan. Som de forskjellige menneskene de er. I helt forskjellige situasjoner.

Fra dette perspektivet tror jeg boka kan leses både som inspirasjon, som beskrivelser av mennesker å speile sin egen jobbsituasjon/rolle i, og som et lappeteppe av norsk skolehistorie anno 2010.

**Fagenhet videregående opplæring søker
Rektor til Toten folkehøgskole**

Vi ønsker å rekruttere en rektor som:

- Kan inspirere til aktivt pedagogisk utviklingsarbeid som fremmer god læring, trivsel og helse
- Har evne til å skape fornyelse og til å motivere de ansatte til å yte sitt beste for skolen
- Har god gjennomføringsevne i forhold til nasjonale og fylkeskommunale mål for folkehøgskolen
- Kan utvikle en god og effektiv skole innenfor tilgjengelige ressursrammer
- Har gode samarbeidsevner

Toten folkehøgskole ligger på Lena og har ca. 70 elever og 15 ansatte. Toten folkehøgskole er "Den lille skolen med det store mangfoldet".

Mer informasjon og søknad
Se www.oppland.no eller kontakt fylkesopplæringssjef Inge Myklebust, tlf 908 94 270.
Søknadsfrist 16. juni 2011

www.oppland.no

Med livet som pensum i arbeid og strid for en idé

Med livet som pensum starter med et forord av tidligere kunnskapsminister Bård Vegard Solhjell. Dette må være noe av det vakreste som er skrevet om norsk folkehøgskole i nyere tid. Han setter tonen for boka med en reflektert innledning, hvor han roser skoleslagets innsats for allmenndanning, folkeopplysning og pedagogisk praksis.

AV KRISTIN BJØRKE OG TORE HALTLI, SUND FOLKEHØGSKOLE

Bokas uttalte mål er å «skape større bevissthet og refleksjon rundt folkehøgskolens egenart og rolle». Målgruppen er studenter, ansatte i folkehøgskolen, andre skolefolk og beslutningstagere. Derfor er det stor bredde på artiklene. Boka er delt inn i tre deler. Første del består av generelle oversiktsartikler, mens andre del har fordypningsartikler. Tredje del viser eksempler på folkehøgskolepedagogikk i praksis. Til denne bokomtalen har vi valgt å presentere noen høydepunkter blant de 23 artiklene i boka.

Viktig oversiktsartikler

Det har lenge vært etterlyst en oversiktsartikkel som plasserer folkehøgskolepedagogikken inn i en pedagogisk tradisjon. Redaktørene for Med livet som pensum, Odd Haddal og Sigurd Ohrem, har skrevet innledningsartikkelen «Pedagogikk på en fri læringsarena». Dette er innføringsartikkelen i folkehøgskolepedagogikk som vi har etterlyst og savnet. Den gir en fyldig og

balansert beskrivelse av hva som kjennetegner pedagogikken i folkehøgskolen. Pedagogisk praksis i folkehøgskolen innplasseres i forhold til pedagogisk teori med begreper som praksisfellesskap, erfaringsbasert læring og dialogiske møter. Gjennom å eliminere all bruk av stammespråk, har de laget en artikkel som vil være ypperlig for studenter og andre som trenger en overgripende, men allikevel grundig innføring i hva som kjennetegner pedagogisk arbeid i folkehøgskolen.

I artikkelen «Kristne folkehøgskoler i et pluralistisk Norge» reflekterer Tor Grønvik rundt betingelsene for kristne skoler i dagens Norge. Kirkens makt er innskrenket, samtidig ser det ut til at religion og åndelighet har fått sin renessanse i det postmoderne samfunnet. Hvilke premisser legger dette for undervisning i de kristne skolene? Undervisning i folkehøgskolen, skriver Grønvik, er som en vei med to grøfter man bør unngå å havne i. Den ene grøfta er å etterstrebe verdinøytral

undervisning. Den andre er overdreven tro på at læreren gjennom undervisningen kan styre elevens utvikling. Mellom disse ytterpunktene har folkehøgskolene sitt handlingsrom. «Livet er ikke entydig, og derfor må det tydes», skriver Grønvik, og skolene har en oppgave i å bistå i denne tolkningsprosessen. Gjennom denne velformulerte artikkelen får vi et interessant innblikk i problemstillingene som kristne skoler står overfor.

Obligatorisk lesning for nye rektorer

Det ansettes mange rektorer uten folkehøgskolebakgrunn for tiden. Enkelte har hevdet at det kan ligge en fare i dette. De nye rektorene vil ha med seg en kultur og et læringssyn som ikke samstemmer med folkehøgskolens syn, og dermed kan det oppstå konflikter. Hvis alle nye rektorer leser Knut-Andreas Christophersen, Eyvind Elstad og Are Turmos artikkel «Hva forklarer folkehøg-

skolelærernes korpsånd?», kan nok mange konflikter unngås. I denne artikkelen, som for øvrig er en av de få artiklene som har vært publisert tidligere, legger de fram resultatene og konklusjonene fra lærerundersøkelsen fra 2010. De hevder at skoleslagets særpreg gjør at lederne må vektlegge andre ledelsesprinsipper i folkehøgskolen enn det som er blitt vanlig i andre skoleslag. Lederens viktigste oppgave blir å dyrke fram en skolekultur med sterke og positive menneskelige relasjoner. Det er dette, og ikke kontroll og belønning, som motiverer folkehøgskolelærere til å gjøre en god jobb.

Teori og praksis om møtet med elevene

Hanne Hanserud fra Bjerkely folkehøgskole bidrar med artikkelen «Sosialpedagogisk arbeid i folkehøgskolen». Denne artikkelen minner oss om at sosialpedagogisk arbeid er så mye mer enn bare tilsyn. I motsetning til tradisjonell pedagogikk, som plasserer individet i sentrum, setter både folkehøgskolens tenkning og sosialpedagogikken læring og utvikling inn i en sosial ramme. Det handler om å legge til rette for fellesskap som fremmer deltagelse, læring og inkludering. Å samle hundre ungdommer på en skole er ikke i seg selv god sosialpedagogikk. Det må bevisst arbeid til, for fellesskap innebærer ikke bare «væreskap» men medlemskap. Sosialpedagogisk tenkning er å tenke helhetlig. Den må «gjennomsyre alt vi tenker, planlegger og handler, slik at hver enkelt elev opplever seg inkludert i fellesskapet».

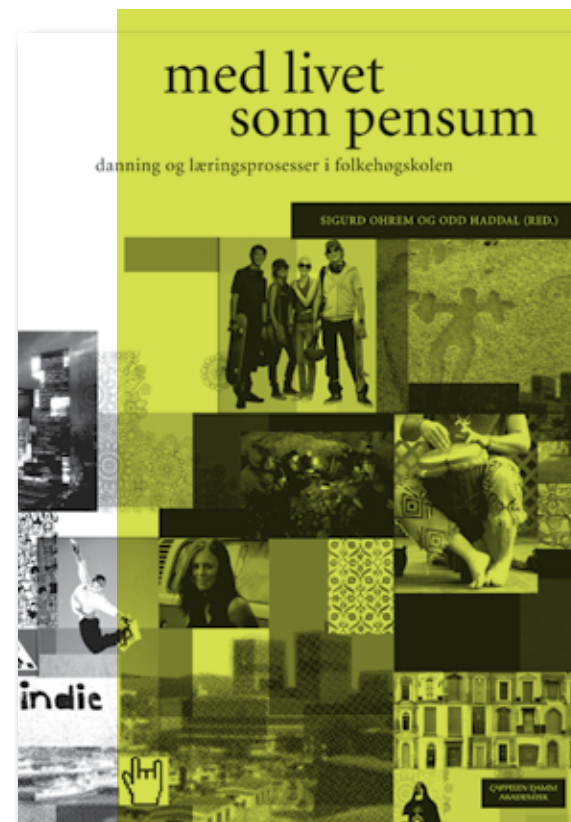
Med livet som pensum kan til tider bli noe teoritung, men det er slett ikke alle artiklene i boka har et teoretisk tilsnitt. Det er også rene beskrivelser av praksis, som artikkelen fra Rønningen folkehøgskole. Den viser oss et eksempel på hvordan folkehøgskolen kan arbeide i praksis med å fremme deltagelse og ansvarliggjøring blant elevene. Skolen hadde lenge hatt nulltoleranse ovenfor alkohol, og

strenge sanksjoner mot dem som ikke overholdt regelverket. Etter hvert så de ansatte reglementet som et hinder for å komme i dialog med elever om rus og rusbruk, samtidig som de opplevde å være i utakt med elevenes holdninger. Randi Høeg skisserer i artikkelen «Demokratisk deltagelse på Rønningen folkehøgskole» hvordan skolen har utviklet et opplegg hvor elevene selv utarbeider reglementet. Artikkelen gir en grundig beskrivelse av framgangsmåten og reflekterer over prosessen og resultatene.

Boka er gitt ut på Cappelen Akademisk i samarbeid med Norsk Folkehøgskolelag og Noregs Kristelige Folkehøgskolelag. Artikkelforfatterne er hentet både fra folkehøgskolemiljøet og forskningsmiljøer som har

jobbet med folkehøgskolespørsmål, noe som utvilsomt har hatt mye å si for den jevnt over gode kvaliteten og bredden på artiklene. Den siste tidens forskning på folkehøgskoler viser at interessen for skoleslaget er stor. Med det har behovet for en klargjøring av folkehøgskolens pedagogiske og ideologiske grunnlag blitt synliggjort. «Når skoleslaget etter hvert blir synlig for omverdenen blir det også mer tydelig for seg selv», skriver redaktørene innledningsvis. Denne boka lykkes på sitt beste med å se seg selv utenfra og å gjøre folkehøgskolen tydelig. Den gjør det på en måte som både utenforstående kan forstå og som folkehøgskolen kan kjenne seg igjen i.

«Når skoleslaget etter hvert blir synlig for omverdenen blir det også mer tydelig for seg selv»

Kvit snø over sagatunet

Med undertittel «Hårfagre-tanker» i norsk folkehøgskole, er tittelen på en hundre siders bok av folkehøgskolemannen Hans Petter Hansen (76). Han har vært lærer på Sagavoll folkehøgskule, lærer og rektor i 12 år ved Fosen folkehøgskole og rektor på Vestoppland folkehøgskole.

Boka er en framtidsvisjon om et enhetlig folkehøgskolelandskap som har funnet sin plass under samme tak. Her er frodige innpill fra folkehøgskoleaktører i fortid og nåtid.

Boka kan bestilles fra folkehøgskolekontoret for kr 100,- fritt tilsendt.

Skriver folkehøgskolehistorie

Arild Mikkelsen, tidligere leder i NF og pensjonert rektor ved Buskerud folkehøgskole, er i gang med et større bokprosjekt. Han skal skrive den frilynte folkehøgskolebevegelsens historie fra 1850 til i dag. Planen er at boka skal være ferdig høsten 2014 – da er det 150 år siden Sagatun folkehøgskole ble startet på Hamar som den første i Norge.

AV ØYVIND KRABBERØD

Framdriften i prosjektet skisserer Mikkelsen slik:

- 2011, Pionértid og nybrottsarbeid 1850 – 1914
- 2012, Folkehøgskolen i Venstrestaten 1914 – 1945
- 2013, Folkehøgskolen i sosialdemokratiets tidsalder 1945 – 1970
- 2014 Folkehøgskolen i skiftende nye tider 1970 – 2014

Så da er forfatteren på vei inn i viktige kilder som Høgskulebladet, arkivmateriale, skoleplaner og brosjyrer foruten litteratur som er tilgjengelig. Han ser for seg en bok på 300–400 sider. I 2014 er det 200 år siden grunnloven ble vedtatt det en annen god grunn til å markere med en bokutgivelse. Arild Mikkelsen understreker at folkehøgskolen har sin viktige plass i demokratiseringa av Norge, og at en bok om den norske frilynte folkehøgskolen passer godt inn i den konteksten.

- Norsk Folkehøgskolelag har bevilget 50 000 kroner til bokprosjektet i 2011.

Grundtvigs frihetstanker

Grundtvigselskapet samlet et spennende og sterkt kobbel av foredragsholdere – de fleste fra Danmark. Seminaret fant sted i Melsomvik 25.–27. mars og samlet 35 deltakere.

TEKST OG FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Ove Korsgaard ble presentert som Nordens fremste dannelseshistoriker. Han startet sitt foredrag lørdag om Grundtvig, tiden, frihet, fellesskap og danning med å understreke at Grundtvig utover i livet stadig ble mer kritisk til Luther, til hans syn på politisk frihet – Luther kunne ikke forestille seg en politisk frihet, ifølge Korsgaard. I Grundtvigs tid fikk en et skille fra slekt til nasjon – for det som skaper samhörighet. Begrepet folk blir sentralt for Grundtvig, et av de mest konfliktfylte begrep i mange lands språk. Korsgaard brukte god tid på å speile Grundtvig mot Luther. Luther sto for et formynderskap, det var ikke gnist av tenkning om et folkestyre hos han, ifølge professoren. Grundtvig blir mer og mer kritisk til Luther. Han understreket også Grundtvigs syn på mennesket; det er en guddomsgnist – det er noe i menneskenaturen å bygge på.

Korsgaard mente Grundtvig ikke er dualistisk i sin tankegang, som mange hevder – lys/mørke, sannhet/løgn, liv/død etc.

– Det mener jeg er en feil beskrivelse fordi disse begrepene står i et hierarkisk forhold. Mørke er fravær av lys – lys har en høyere kvalitet enn mørke. Liv har en høyere kvalitet enn død.

Frihet

Danske Espen Lunde Larsen, Phd-student, stilte retorisk spørsmålet: Når er et menneske egentlig fritt? Han viste til at Grundtvig ville ha frihet og trosfrihet i en tid hvor alle måtte være i statskirken. Det var heller ikke mulig å velge en prest/menighet etter den teologien en sto inne for. Grundtvig innrømmer at den frihet han har må han også tilkjenne sin neste.

Lunde Larsen ga en god oversikt over Grundtvigs samtid og frihetens situasjon. Grundtvig mente at troen ikke

måtte være inngang til borgerlig rettigheter, jfr. striden i 1830-årene i Danmark hvor jøder og baptister skulle presses til dåp for å få statsborgerlige rettigheter – dette var Grundtvig sterk imot.

Klevstrand

Det var også gode foredrag og innspill av professor Herdis Alsvåg om Dannelse – hva vil det si i helsevesenet og Else Marie Wiberg Pedersen som snakket om Dannelse mellom frihet og fellesskap. Kirsti Aasen kåserte og det var panel-samtaler. Ikke minst var det gode kulturinnslag, Lars Klevstrand tolket viser og forsamlingen besøkte Haugar kunstmuseum med utstillingen Exit – med glimrende guide. Og hvilken ramme – Norsk senter for seniorutvikling vet å ta vare på sine gjester!

Professor Ove Korsgaard holdt forsamlingen i ånde.

deres hele Sammenheng med den
279

Rektor Øyvind Brandt ønsket velkommen til Grundtvigseminar.

Storby-fuglesafari

Folkehøgskolekontoret la i år sin vartur til Østensjøvannet ved Abildsø i Oslo. Trekker man en rett strek fra Oslo Sentralbanestasjon østover til nordenden av vannet blir avstanden 4,6 km. Bynært med andre ord. Underlig hvor mange ganger vi har kjørt forbi vannet på vår vei gjennom Ryenkrysset uten tanke på alt drama som utspiller seg både på, under og over dette vannet.

Med oss på turen hadde vi invitert med oss mangeårig folkehøgskolelærer og ornitolog Øivind Egeland. Med sin kunnskap, fortellinger og lune humor guidet han oss rundt vannet. Gjennom kikkertlinser og ved hjelp av kassettpiller kunne vi skue store og små fugler både på langt og nært hold. Bøksanger, Sivhøne, Hvitkinngås og Toppdykker for å nevne noen. Området har et stort biologisk mangfold og regnes som en av Norges rikeste innsjøer på vann- og sumpvannplanter. Det er påvist mer enn 440 plantearter og 221 fuglearter i

reservatet, hvorav en rekke trekkfugler. Det er dessuten registrert åtte flaggermusarter, 1 835 insektarter, fire arter med amfibier, 12 sneglearter og 3 typer igler ved vannet. Mange av artene står på nasjonal rødliste. Vannet ble vernet som naturreservat i 1992.

Dagen ble en påminnelse om viktigheten av å bevare grønne lunger i by og tettbygde strøk og ta vare på natur og nærmiljø generelt. Mange folkehøgskoler har i dag et grønt perspektiv og er gode eksponenter for bærekraftighet lokalt og globalt. Folkehøgskolekontoret ferdigstiller i disse dager Miljøfyrtårn-sertifisering, og som en forenkling er det blant annet Østensjøvannet vi er med og bevarer. Østensjøområdet har lokket til seg folk helt siden steinalderen. I dag er det en aktiv naturforening på 3000 medlemmer, venner av vannet. Vi fikk ta del i og oppleve mangfoldet denne strålende dagen.

TERJE R. JOHANSEN

Veien går videre for Internasjonal sekretær Terje R. Johansen etter fire år i jobben.

Internasjonal sekretær

Det var 40 søkere til stillingen som Internasjonal sekretær i Folkehøgskolerådet. Det var jevn kjønnsfordeling. Fire av søkerne hadde erfaring fra folkehøgskolen. Styret i Folkehøgskolerådet tilsetter i disse dager.

Nye oppgaver venter

Terje R. Johansen (43) slutter som Internasjonal sekretær i Folkehøgskolerådet 31. juli. Da har han stått på i fire år. Terje forteller at han ser på stillingen som en prosjektstilling, planen var å sitte i 3–5 år. Da er det et passende tidspunkt å skifte beite for østfoldingen som har pendlet til Oslo fra Stavern.

Terje har lagt vekt på å være ute i felten, og innrømmer at han er mer praktiker enn teoretiker. Skolene har brukt sekretæren godt – han har hatt om lag 30 skolebesøk i året.

Nå går veien videre til jobb ved familievernkontoret i Sandefjord (80 %), dessuten blir det aktivitet som freelancer med fokus på veiledning, sjelesorg og terapi – i møte med enkelt personer og organisasjoner – fra eget firma. Og ikke nok med det, den aktive mannen skal også fullføre en mastergrad i familieterapi.

Vi takker for innsatsen og ønsker lykke til videre.

ØK

FORTSATT VEKST

IF-skolene har fortsatt en økning i antall elever. Pr. 1. mai var det to prosent flere som har takket ja til en frilynt folkehøgskole i forhold til 1. mai i fjor.

SOMMERKAMPANJE

For å sikre at så mange som mulig vet om vårt Restplasstorg kommer vi til å øke innsatsen når det gjelder sommerkampanje. Vi har fått en avtale om annonser på Aftenpostens side for ungdommer (Si D), en side der det ellers sjelden er annonser. I tillegg annonserer vi på Spotify, Facebook, Google, Dagbladet.no utover de mer tradisjonelle avisannonsene i ulike store og små aviser. Hovedbudskapet er Restplasstorget.

NYE NETTSIDER

Alle nettsider må justeres med jevne mellomrom og slik er det også med www.folkehogskole.no. Søkefunksjonen har fått et noe gammelmodig preg og vi oppdaterer den til å bli enklere og mer logisk sett med dagens øyne. I tillegg vil vi endre på skolesidene og gjøre dem litt mer moderne. Det vil blant annet bli et større fokus på bilder siden tilbakemeldingene vi får fra potensielle elever er at de ønsker å se skolen de eventuelt skal gå på.

FOLLO-ELEVER STILTE OPP SOM MODELLER

Flere tusen bilder ble tatt og mye film festet til minnebrikker da kommende sesongs katalogbilder skulle i boks. Et godt knippe elever fra Follo folkehøgskole stilte opp foran kameraet til fotografen L-P Lorentz tre dager til ende. Det er fjerde gang Østfold-fotografen er engasjert for å produsere bilder til folkehøgskolekatalogen, annonser og annen profilering. Denne gangen var det satt av en ekstra dag slik at det ble tid til å gjøre filmopptak av modellene. De ble intervjuet om sitt folkehøgskoleår. Disse film-snuttene skal brukes til blant annet TV-reklame og Studiestart-film. SKIN Designstudio fortsetter som vårt byrå for produksjon av profileringsmateriale.

RESTPLASSTORGET

IF jobber sammen med IKF for å gjøre det så enkelt som mulig for potensielle folkehøgskoleelever å finne en linje og en skole de kan søke på. Som i fjor vil vi også i år ha et Restplasstorg på forsiden av våre nettsider. Restplasstorget hadde over 30.000 besøk i fjor og vi håper det vil bli minst like mange i år. Restplasstorget vil være på våre nettsider i juni, juli og august. Vi var imponerte over hvor flinke skolene var til å oppdatere i fjor og håper dere oppdaterer med ledige plasser minst like bra i år.

Relansering 15. september

FOLKEHØGSKOLE PÅ CV`N

Vi jobber for tiden med et spennende PR-prosjekt der vi forsøker å få næringslivsmedier til å skrive om den viktige sosiale kompetansen folkehøgskoleelever har fått på folkehøgskolen. Vi håper det kan bidra til at også våre elevers framtidige arbeidsgivere får øynene opp for verdien av et folkehøgskoleopphold.

DB OG ØK

KALENDER

- 25.–26.09.11: Styremøte NF, Sanner Hotell, Gran
- 26.09.11: Kurs for nye tillitsvalgte, Sanner Hotell, Gran
- 27.–29.09.11: Tillitsvalgtkonferanse, Sanner hotell, Gran
- 03.–04.10.11: Møte distrikt 6, Skiringssal folkehøgskole
- 10.–11.10.11: Møte distrikt 4, Hardanger folkehøgskole
- 17.–20.10.11: Møte i distrikt 1, (Nordnorsk møte), Trondarnes folkehøgskole
- 17.–19.10.11: Møte i distrikt 2, («Trøndermøtet»), Namdals folkehøgskole
- 07.–08.11.11: Møte i distrikt 7, Skjeberg folkehøgskole
- 14.11.11: Årsmøte IF, Oslo
- 14.–15.11.11: Rektorforum, Oslo
- 05.–06.12.11: Styremøte i NF, Oslo
- 02.–03.01.12: Møte i distrikt 4, Solborg folkehøgskole.

Nål i hvitøyet

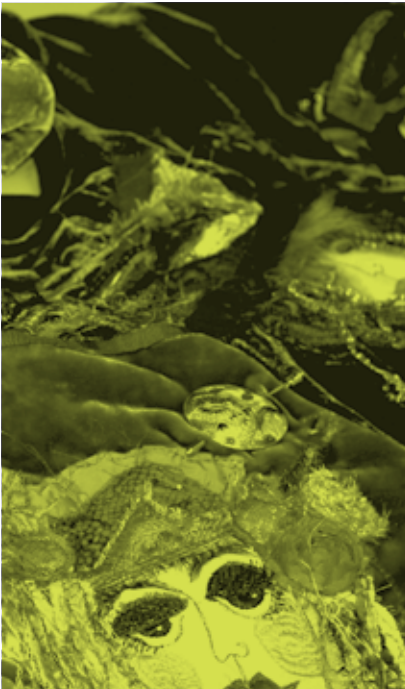
TEKSTILFAG I FOLKEHØGSKOLEN

28–30 mars 2011 arrangerte NKF og NF kurs for lærere som har linjer, valgfag eller seminarer i tekstilfag. Kurset var en anledning til å reflektere over sin hverdag og sitt virke, dele innsikter, og få metodisk påfyll. Denne gangen besto det «faglige» påfyllet av tekstilteknikker fra tekstilkunstner Janne Robberstad. Den virkelige drivkraften i prosjektet er tekstillærer ved Buskerud Folkehøgskole, Elin Evenrud, og et nettverk av engasjerte lærere.

TEKST OG FOTO: LENA SENDSTAD

En mandag ettermiddag sitter 12 voksne kvinner i sola på tunet på Buskerud folkehøgskole. Inne står symaskinene ferdig tredd. Alle er her for å få prøvd seg.

Selv etter mange år i folkehøgskolen er det mange som ikke kjenner hverandre særlig godt. Noen kjenner ingen, og ulikhetene er mange. Anne Torild fra Fredtun har vært i skolen lengre enn den yngste av deltagerne har levd. Evy fra Borgund kommer til å ha tekstil i kortere seminarer, mens Grethe fra Fosen gjør tekstil og håndverk i lange forløp og helt «fra bunnen». Felles for deltagerne er at de er lærere i Folkehøgskolen. Og at tekstil er det faget/mediet de bruker til å komme i inngripen med elevenes utviklingsprosess. Fra denne fellesnevneren tar kurset sats.

Pedagogisk utviklingskurs

Tekstillærerkurset er en type kurs som i Pedagogisk utviklingstermer kalles et «I fag/med fag-kurs». Denne lite sexy tittelen peker dog på et viktig prinsipp om at vi i folkehøgskolen ikke bruker fag for fagets egen skyld, det er alltid et middel for den dannelsesprosess som eleven opplever gjennom et år på folkehøgskole. Faget er altså mer en anledning til å møte eleven i øyenhøyde på en lystbasert arena, enn en utdanning i et fag, som skal føre til noe på den måten fagskoler f. eks er. Denne innfallsvinkelen til læring i folkehøgskolen kaller vi altså å lære MED faget. I fag/Med fag-kurs kan arrangeres for alle typer linjefag. Det er tre formål slike kurs skal oppfylle: de skal altså gi faglig påfyll og inspirasjon som man

kan gå rett hjem og bruke i møte med sine elever. I dette tilfellet alt fra nye ideer og teknikker for trykk, applikasjoner og gjenbruk av gamle tekstiler.

I tillegg skal kurset sette fokus på pedagogisk utvikling i folkehøgskolen. Det er en grunn til at det er i folkehøgskoleregi vi arrangerer disse kursene. Pedagogisk utviklings-workshopene på dette kurset handlet mye om å minne seg selv og hverandre på når kunstfag blir god folkehøgskole. Hva er det som gjør noe til folkehøgskole i kontrast til andre skoler? Når virker det estetiske som en spesielt god arena for dannelse og personlig utvikling?

Det siste formålet er at folk som holder på med lignende ting på forskjellige skoler skal ha anledning til å dele og reflektere over sine erfaringer sammen.

Design er kult men tekstil er tregt. Hva så?

– Det er inspirerende å høre andre sette ord på verdiene av det jeg holder på med, sier flere, etter rundene blant

deltagerne på hva som kjennetegner læringsarenaen folkehøgskole. I de senere årene kan mange skoler fortelle om endringer i tekstilfagene. Etter reformer hvor praktiske fag har færre timer i obligatorisk skole, kommer elevene til folkehøgskolen med mindre erfaring enn før. Så selv om det også er trender som går i retning av at design er kult, så har søkningen til kunst og håndverksfagene ikke gått i den retning tekstil-ildsjelene ønsker.

Når deltagerne sitter rundt matbordet på Buskerud går praten kjapt fra tema til tema, speilet i det de nettopp har lært på kurs, og den hverdagen de ser blant elevene her. Det foregår mange delinger om smått og stort.

– Må folk sitte til alle er ferdige med å spise hos dere? Hva gjør dere for at folk skal spise frokost, både for faktisk å ha noe energi til å gå inn i dagen med, og for å formidle måltidet som en institusjon som er med og organiserer hverdagen i et menneskeliv. Sånn gjør vi hos oss, hva gjør dere hos dere?

Lærere må selv lære

Janne Robberstad som står for tekstilworkshopen på kurset er et oppkomme av smarte løsninger, brukandes teknikker og pedagogisk effektivitet. Dypt konsentrerte sitter deltagerne selv i en slags elevsituasjon, og tar imot tips og veiledning. Når kurset er ferdig har alle produsert lekne, kule, melankolske, og uansett særegne vesker med kvinneprofiler i fløyel, silke, glitter og fjær. Ansiktene er like særegne, vakre og forskjellige som kvinnene som har laget dem.

Neste høst blir det forhåpentligvis kurs for musikk og dramalærere innenfor denne sjangeren kurs. Men hvilke gruppe lærere skal i gang i neste omgang? Gi lyd til: lena.sendstad@folkehogskole.no om du kunne tenkt deg å være fagansvarlig for et nettverk av dine kollegaer, og få støtte av PUF i å arrangere kurs.

Folkehøgskolens egen sangbok

A-ha og Tim Christensen, Hellbillies og Mari Boine, melodier fra Fame og Titanic, salmer og julesanger, Stakkars lille væla mi og Every Breath You Take.

Du finner både den nasjonale sangskatten og aktuell jazz, pop og rock i Norsk sangbok.

- Korarrangementer
- Kanoner
- Noter og besifring

Norsk sangbok utgis i samarbeid med Norsk Folkehøgskolelag.

Bestill i bokhandel eller på www.cdu.no

Norsk sangbok

CAPPELEN DAMM

En fin gavebok!

Partene i kommunesektoren ble lørdag 30. april enige om lønnsregulering for annet avtaleår.

Rammen for oppgjøret ble om lag 4.3%

Resultat

Alle arbeidstakere som er omfattet av hovedtariffavtalens kap. 4 får et generelt tillegg på 1,72 prosent, minimum 7000 kr per 1.mai. I tillegg blir det tilsvarende justeringer av minstelønnstabellene. I den samlede rammen inngår 0,25 prosent, som ble gitt til lokale forhandlinger per 1. januar 2011. Der inngår også overheng* fra 2010 og forventet glidning* i 2011 på 2,70 prosent. Totalt 2,95 prosent. Dette er kostnader i oppgjøret som allerede er gitt og som må medregnes.

Minstelønssatser per 1.5.2011	0 år	4 år	8 år	10 år	16 år
Kap 4B2 Stillinger uten særskilt krav til utdanning	246800	251900	266900	313000	
Kap 4B3 Fagarbeiderstillinger/tilsv. fagarb.stillinger	286200	288200	293500	342300	
Kap 4B4 Stillinger med krav om høgskoleutdanning	328800	332000	342900	381500	
Kap 4B5 Stillinger med krav om høgskoleutd. og ytter. spesialutd.	347400	351300	354700	405000	
Kap 4B6 Stillinger med krav om mastergrad	372000	382000	407000	447600	
Kap 4C3 Lærer	335300	351100	359700	377000	421200
Kap 4C4 Adjunkt	368400	379400	391500	405000	446600
Kap 4C5 Adjunkt m/tilleggsutdanning	384900	396500	409800	426300	470000
Kap 4C6 Lektor	402700	410100	424600	451700	503600
Kap 4C7 Lektor m/tilleggsutdanning	416800	423200	439700	466900	527000

Nyvalgt styre i Norsk Folkehøgskolelag. Fra venstre: Erika Alnæs – Hardanger, Britt Soot – Follo, Haldis Brubæk – Romerike, Tore Haltli – Sund, Øyvind Brandt – Norsk senter for seniorutvikling og Elin Evenrud – Buskerud.

*Ordforklaringer:

Lønnsglidning angir forskjellen mellom total lønnsøkning i en bestemt periode og tariffmessig lønnsøkning i den samme perioden. Lønnsglid-ningen blir dermed en restpost.

Lønnsoverhenget angir hvor mye lønnsnivået ved utløpet av ett år ligger over gjennomsnittsnivået for året. Det forteller dermed hvor stor lønnsveksten fra ett år til det neste vil bli dersom det ikke gis lønnstillegg eller foregår strukturendringer i det andre året.

Oppgjøret er et mellomoppgjør, altså et tariffoppgjør i året mellom to hovedtariffoppgjør. I hovedsak har det vært forhandlet om lønnsregulering for annet avtaleår. Forhandlingene føres vanligvis med bakgrunn i både pris- og lønnsutvikling i første avtaleår, og utsiktene for annet avtaleår.

Den nye lønnstabellen gjelder for alle stillinger i de kommunalt- og fylkeskommunalt eide folkehøgskolene. Lønnsforhandlingene for skoler tilknyttet HSH begynner 31. mai.

Styret har konstituert seg, og Erika Alnæs fortsetter som nestleder de neste to årene.

TAKK TIL OLAV KLONTEIG

Norsk Folkehøgskolelag har igjen mottatt en rikholdig bokgave fra Olav Klonteig. Dette setter vi stor pris på og vi vil etter hvert gjøre samlingen tilgjengelig for våre medlemmer og andre interesserte.

Støtteannonser til Folkehøgskolen

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00 – Fax: 38 16 82 01
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70 – Fax.: 62 35 73 99
Rektor: Ola Bergum
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90 – Fax.: 32 75 04 80
Rektor: Morten Eriksen
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKOLE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50 – Fax.: 53 42 56 51
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKOLE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00 – Fax.: 62 43 52 01
Rektor: Åsmund Mjelva
www.elverumfhs.no

FANA FOLKEHØGSKOLE

5259 Hjellevad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60 – Fax.: 55 52 63 61
Rektor: Dagfinn Eggen
www.fana.fhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKOLE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80 – Fax.: 57 86 16 30
Rektor: Arne Hagen
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50 – Fax.: 64 98 30 60
Rektor: Jan Martin Medhaug
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85 – Fax.: 73 85 85 86
Rektor: Wiggo Sten Larsen
www.fosen.fhs.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKOLE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70 – Fax.: 32 07 96 71
Rektor: Terje Leren
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKOLE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00 – Fax.: 53 67 14 01
Rektor: Trond Instebo
www.hardanger.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00 – Fax.: 31 02 38 19
Rektor: Solvi Pettersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00 – Fax.: 51 78 85 01
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Koprøvik
Tlf.: 52 84 61 60 – Fax.: 52 84 61 61
Rektor: Kjell Arne Medhaug
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKOLE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80 – Fax.:76 06 98 81
Rektor: Brynjar Tollefsen
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70 – Fax.: 56 34 80 71
Rektor: Geir Rydland
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99 – Fax.: 70 04 19 98
Rektor: Odd Arve Steinvåg
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKOLE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00 – Fax.: 74 33 18 99
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00 – Fax.: 61 26 54 40
Rektor: Dag Hareide
www.nansenskolen.no

NORDISKA FOLKHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Fax.: 00 46 303 648 31
Rektor: Beate Fasting
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00 – Fax.: 71 65 89 19
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80 – Fax.: 75 02 90 36
Rektor: Einar Jakobsen
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

NORSK SENTER FOR SENIORUTVIKLING NORSK PENSJONISTSKOLE

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00 – Fax.: 33 33 55 55
Rektor: Øyvind Brandt
www.seniorutvikling.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92 – Fax.: 78 99 51 25
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00 – Fax.: 73 81 20 70
Rektor: Einar Hermansen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringeby
Tlf.: 61 28 43 60 – Fax.: 61 28 43 61
Rektor: Harald Midtsund
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00 – Fax.: 32 17 99 09
Rektor: Einar Westheim
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10 – Fax.: 63 97 34 10
Rektor: Gry Husum
www.romerike.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40 – Fax.: 35 05 80 41
Rektor: Terje Heggernes
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Rektor: Ole Birger Lien
www.setesdal.fhs.no

SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90 – Fax.: 33 45 96 70
Rektor: Hallvard Smørgrav
www.skiringssal.fhs.no

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 16 81 04 – Fax.: 69 16 87 82
Rektor: Charlotte Sørensen
www.skjeberg.fhs.no

SKOGN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20 – Fax.: 74 09 60 95
Rektor: Jan Kjetil Haugen
www.skogn.fhs.no

SOGDAL FOLKEHØGSKULE

Pb 174, 6851 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75 – Fax.: 57 62 75 70
Rektor: Mai-Evy Bakken
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70 – Fax.: 62 96 70 89
Rektor: Rune Sødal
www.solbakken.fhs.no

SOLTUN FOLKEHØGSKOLE

9440 Evensker
Tlf.: 77 08 99 30 – Fax.: 77 08 99 40
Rektor: Gunnar Arne Eriksson
www.soltun.fhs.no

SUND FOLKEHØGSKOLE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00 – Fax.: 74 12 49 10
Rektor: Tore Haltli
www.sund.fhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10 – Fax.: 53 47 01 11
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00 – Fax.: 62 54 05 55
Rektor: Jon Krognæs
www.toneheim.no

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00 – Fax.: 61 14 27 15
Rektor: Arne Opedal
www.toten.fhs.no

TRONDARNES FRILYNTE FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77 – Fax.: 77 04 00 78
Rektor: Chris Buunk
www.trondarnes.fhs.no

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50 – Fax.:72 85 39 51
Rektor: Ronald Nygård
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11 – Fax.: 75 17 24 46
Rektor: Leif Klæboe
www.vefsn.fhs.no

VESTOPPLAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00 – Fax.: 61 33 96 01
Rektor: Ulf Ergo
www.vofos.no

VOSS FOLKEHØGSKULE

5700 Voss
Tlf.: 56 52 90 40 – Fax.: 56 52 90 41
Rektor: Lasse Sandberg
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

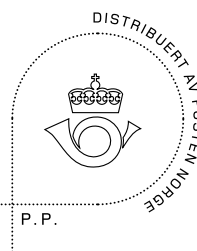
3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Fax.: 32 08 26 02
Rektor: Berglind Stefansdottir
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90 – Fax.: 55 39 51 99
Rektor: Bjørn Berentsen
www.aasane.fhs.no

B

NORGE

P.P.

B-BLAD

RETURADRESSE:
NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

Glede

Det er med gleder som det er med penger, sparer man om så små summer, så blir en rikere. Tar en vare på alle de små gledene som livet og hverdagen byr på så kan en risikere å bli uendelig rik. Gledessekken blir aldri full eller tung å bære.

På våren står gledene i kø, den første soldagen, stå opp på haugen og se sola langsomt stige over fjellene og vite at nå er den mørkeste tida over for denne gang. Den første dagen jeg kan trekke fra gardinene og nyte «morrakaffen» uten å slå på lys, sitte i morgenlys og kanskje til og med morgensol og nyte en god kopp kaffe, for ikke å snakke om når den kan nytes nesten «bærnaken» utomhus.

Kaffe, ja, en god kopp sterk og nylaget er en av dagliglivets mange gleder.

Å legge seg i sengeklær som kommer rett fra snora, nyvaska, nytørblåst av mild vår eller sommervind, krype ned i senga og snuse inn den gode lukta av sommer, gress, blomster og austavind...

Blomster er en kilde til mange små og store gleder. Se at bjørka får museører, at tulipanen spirer, at rododendron overlevde vinteren, at rosentreet blomstrer...kjøpe ei fredagsrose til meg selv, eller pynte litt på skolen, eller bare gi bort en oppmuntringsblomst på en regndag.

Å synge gir stor glede, det meste går så mye lettere når en synger og traller litt. Jeg gleder meg stort over å synge sammen med andre enten det er gamle slagere fra min ungdom utpå morgenkvisten, sammen med andre sanglade, eller morgen-samling der det blir trøkk i sangen.

God mat – lutefisken og fårikålen på høsten, skreimølja utpå nyåret, eller muligheten for at det kan bli småsei og lever i midnattssol til sommeren. God mat og vin i godt vennelag.

Å møtes rundt et godt måltid gir rom for mye glede. Glede over den gode maten, glede over trivelig samvær og over at noen har tatt seg tid til å lage et slikt måltid. Den gode samtalen. Kanskje et noe forslitt begrep, men den er verdt å glede seg over, samtidig som jeg finner stor glede i litt GPP (generelt pisspreik).

Gleden over å ha fullført et prosjekt eller et arbeid, enten det er å ha vaska huset, forberedt en time, avslutta et kurs, malt en vegg eller luka alle blomsterbedene... rette seg opp, se på vel utført arbeid og glede seg over å kunne si: HAR GJORT!

Jeg trosser ikke all slags vær for å komme meg ut, jeg er et godværstur menneske, men å sette seg ned på en topp etter å ha gått seg svett, nyte medbrakt brunostmat og kaffe og ei fantastisk utsikt over lofotfjell og Vestfjord, eller sitte nede i fjæra se på speilblankt hav eller småbølger og tenke på livet, havet, døden og kjærligheten, det gir ro i sjela og gleder å legge i sekken.

Gleden over å ha gode kolleger og et arbeid jeg trives med, i tillegg til en gjeng flotte ungdommer som jeg tror hjelper meg å holde hodet yngre til tross for at mitt jordiske hylster blir stadig eldre.

Å glede seg over å glede seg til noe... det kan være en planlagt ferie, gode venner som skal komme på besøk, en film, avslutninga av den gode boka eller alt det gode været vi skal få.

Når jeg gleder meg til noe tar jeg sjansen på at ikke alt blir like flott som jeg håpet, men har jeg da mange smågleder i sekken, da gjør det ikke noe, og det finnes stadig nye ting jeg kan glede meg over og glede meg til.

ERLAUG BENJAMINSEN